

veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

12 pagini - 1 leu

DIN SUMAR:

**Ce sînt oglinzile
de pe Marte?**

**Volanul
și... inima**

**Enigmele
lui Morfeu
sau ce ne spun
visele**

**Cele trei femei
din viața lui
Michael Faraday**

**Celibatarul:
ieri, azi, mîine**

ANUL XXVII
(1368)
4 IUNIE 1971

Omul vede în somn o sumedenie de lucruri interesante...

Influența pe care o exercită femeia asupra bărbatului om de știință este socotită de o seamă de specialiști ca o interesantă temă de cercetare. Această influență se face simțită — afirmă ei — pretutindeni și în toate împrejurările, deși este la fel de greu de sesizat ca radiația neutrinică. Ea s-a vădit, de pildă,

foarte pregnant în viața celebrului savant englez Michael Faraday. Savantul a abandonat chimia pentru fizică din cauză că această din urmă i s-a părut mai interesantă sau poate... din cauza Lady-ei Jane?

Dar să vedem cum s-au petrecut lucrurile.

Documentar

Cele trei femei din viața lui Michael Faraday

Dacă copilului Faraday nu i-ar fi căzut în mină cartea doamnei Marser „Discuții despre chimie...” (foarte populară pe vremea aceea) nu se știe încotro și-ar fi purtat pașii ajutorul de legător setos de cunoștințe.

Intr-adevăr, volumul scriitoarei Marser l-a captivat atât de mult pe tânărul muncitor, încât l-a determinat să se ocupe cu chimia. Și într-o zi de luni, 1 martie 1813, zi fericită pentru știință, Michael Faraday a devenit laborantul eminentului chimist Sir Humphry Davy.

Dar ce se știe azi despre această carte și autoarea ei?

D-na Marser

Jenny Holdimold primise obișnuita educație a fetelor de burghezi. În 1799 s-a căsătorit cu un cunoscut fizician și chimist pe nume Alexander Marser, membru din 1808 al Societății regale din Londra. În felul acesta a putut cunoaște personal mulți savanți și oameni de literă ca William Wollaston, descoperitorul citorva elemente chimice, cunoscuta scriitoare Maria Edgeworth despre care Walter Scott a spus: „Eu am fost vedeta anului 1812, iar Miss Edgeworth și doamna de Staël... — vedetele anului următor”, în sfârșit pe însuși Davy care nu mai are nevoie de recomandări. Doamna Marser a devenit astfel cea mai cultă femeie a timpului ei. În modesta-i scriere în două volume intitulată „Discuții despre chimie...” și editată în 1805 ea a explicat bazele acestei științe la modul cel mai accesibil. Cartea doamnei Marser a a-

va izola de viață printr-o pereche de ochelari, nu va fi niciodată cuprinsă de indoieli și nu-și va pierde „inutil” vremea căutând adevărul.

Caroline n-a moștenit nimic din calitățile tatălui ei — un grav om de afaceri din Yorkshire — și are o atitudine mai superficială față de chimie. Îi plac experiențele spectaculoase și comentează exploziile cu exclamații nu prea potrivite pentru o tânără lady. Nu ezită să se expună la riscuri și de aceea Mrs. Bryan e mereu silită s-o împiedice să inhaleze gaz ilariant sau să facă acasă experiențe de obținere a hidrogenului sulfurat, gaz rău mirositor. Mai mult, Caroline e și dezordonată. Își arde rochia cu soluții și își viră degetele în acid sulfuric concentrat. În același timp, însă, are o minte foarte „critică” și nu pierde nici o ocazie ca s-o pună pe Mrs. Bryan în încurcătură.

D-na Marser a descris experiențele într-un limbaj simplu și în același timp captivant: cititorul își poate, de aceea, ușor imagina, de pildă, cum balonașele de săpun umplute cu hidrogen urcă brusc spre tavan, unde se sfarmă în mii de stropi. Poate că din cauza asta au pus stăpânire experiențele și pe imaginația lui Faraday. Amintindu-și de zilele petrecute în atelierul de legătorie, Faraday scria în 1858 unui prieten din Geneva, Auguste de la Rive, fizician și doctor în medicină: „Eram foarte vioi și impresionabil. Încît atunci cînd am început să verific prin experiențe pe puterile mele cele citite în cartea d-nei Marser și am văzut că ele corespund cu realitatea, în măsura în care îmi imaginam această realitate, am simțit că mi se arunca o ancoră solidă pentru cunoștințele de chimie și m-am agățat

că nimic nu putea sta în calea activității lor comune atât de unite întru gloria chimiei. Dar după zece ani Humphry Davy, pe atunci președinte al Societății regale din Londra, s-a împotrivit categoric la alegerea elevului său Faraday ca membru al Societății și abia după o lună și-a schimbat hotărîrea. Iar cînd propunerea a fost pusă la vot, Faraday a avut un singur vot „contra”, fără să poată afla, firește, al cui.

Ruptura dintre Faraday și Davy n-a

Michael Faraday. Tablou de F. Philips

fost străină de soția acestuia din urmă, splendida Lady Jane. Aristocrată pînă în măduva oaselor, foarte frumoasă și energică, Lady Jane se căsătorise cu Davy la numai un an după ce Faraday intrase în laboratorul acestuia. După cum e ușor de înțeles, ea a exercitat o mare influență asupra soțului îndrăgostit. În același timp, însă, de la prima întâlnire Lady Jane a simțit o anume antipatie față de „parvenitul” Faraday, care i-a răspuns cu aceeași monedă. Mai târziu, Michael Faraday avea să noteze în jurnalul lui: „O văd pe Lady Jane ca pe un vinător de lei în război cu restul lumii. Și-a aruncat arcanul pînă și asupra lui Byron. Cînd a descins la Londra nu avea nici cea mai mică îndoielă că în curînd Faraday avea să devină un admirator al ei”. Sau o altă notație: „Unirea dintre Davy și Lady Jane n-a fost de la început ceea ce se cheamă o căsătorie izbită... pentru amîndoi ar fi fost mai bine să nu se fi întîlnit. Cu tot farmecul ei, Lady Jane nu era de fel prețioasă pentru viața de familie. Era copleșit de impulsivă, mulțimea admiratorilor îi făcea o mare plăcere. Pe de altă parte suferea de boli grave...”

Prima ciocnire mai violentă dintre Faraday și Lady Jane s-a petrecut în octombrie 1813, pe puntea unei nave care îi purta spre Franța, cînd Michael a refuzat net să-i hrănească și să-i plimbe cățelușul Topsy.

În august 1814, în Elveția, invitați la masă la Auguste de la Rive, Lady Jane a refuzat să stea lângă Faraday. Acesta a trebuit să se așeze la o masă separată. Într-o scrisoare adresată prietenului său Abbot, Faraday a scris despre această întîmplare: „Nu mai știu cum să procedez. M-am gîndit de multe ori să mă întorc acasă, dar dacă fac asta înseamnă să mă apuc din nou de meseria de legător. Continui deci să cred că trebuie să suport pînă la capăt, dar încă nu văd capătul...”

Și acum să căutăm să ne transpunem pentru o clipă în situația lui Davy, apoi într-aceea a lui Faraday. Oricît de drept și de rezonabili am fi, puși în situația lui Davy am căuta probabil și noi să ne descotorosim în-

tr-un fel de omul din pricina căruia avem mereu discuții neplăcute cu soția. Iar în locul lui Michael Faraday am căuta să facem numai experiențe pentru care n-ar fi nevoie să venim în contact cu omul căruia îi pricinim necazuri și care, uneori, nu e prea corect față de asistentul său, din cauza Lady-ei Jane. Și ținînd seama că Davy lucra la hotarul dintre fizică și chimie, utilizînd electricitatea pentru descompunerea unor compuși, nu e greu să ne imaginăm cît de ușor și de neobservat s-a petrecut în conștiința lui Faraday trecerea de la folosirea electricității ca instrument de cercetare în chimie la adoptarea ei ca obiect de studiu. Cu alte cuvinte, cît de ușor i-a fost să treacă de la chimie la fizică.

Totuși, dintr-un motiv foarte simplu s-ar fi putut ca Faraday să nu devină niciodată mare fizician. Fire sensibil și receptivă, el ar fi putut foarte bine ajunge la un moment dat la capătul răbdării și exploda. Dar despărțirea de Davy, savant foarte popular pe vremea aceea în Anglia, ar fi însemnat și despărțirea de Institutul regal și de activitatea științifică în general, întrucît neavînd suficiente mijloace de existență, Faraday n-ar fi putut face muncă științifică la el acasă cum făcea, de pildă, chimistul Henry Cavendish.

Sarah Faraday

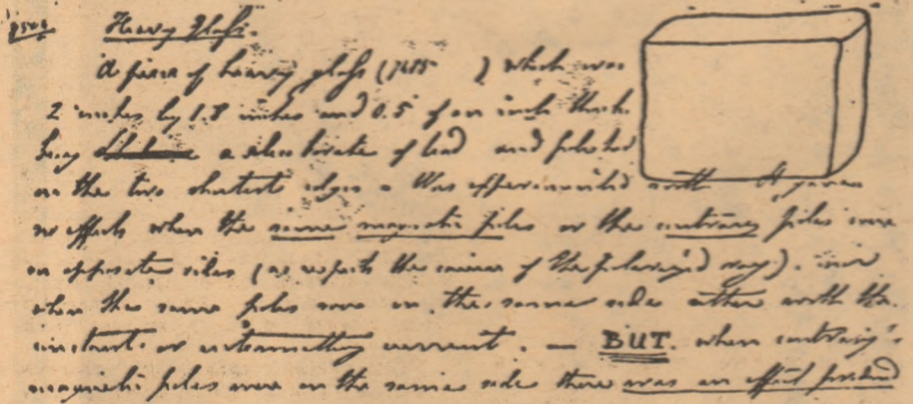
Dar în cele mai grele momente din viața lui Faraday, soția lui, Sarah — a treia femeie care a exercitat o mare influență asupra activității lui științifice — i-a fost de mare ajutor. Căci spre deosebire de Humphry Davy, Faraday a avut mult noroc în căsnicie. Nu în ziua căsătoriei, ci după 25 de ani Faraday avea să noteze în albumul cu diplome de la tot felul de academii și societăți științifice, legat cu propriile-i mâini: „Includ în această colecție de amintiri și distincții data unui eveniment care pentru mine a fost, într-o mai mare măsură decît toate celelalte, izvor de mîndrie și fericire. Ne-am căsătorit la 12 iunie 1821”.

În 1831, Sarah l-a susținut moralmente pe Michael împotriva tentației de a abandona Institutul regal pentru activitatea foarte bănoasă de expert în litigiile dintre industriași. Nu l-a sîciit nici în 1835 cînd, supărat pe lordul Melbourne, era cît pe ce să piardă pensia. În 1841, cînd Faraday

F. K. Veliciko

(Continuare în pag. 11-a)

documenta.
documentar docum.
rentar documentar du
documentar documenti
mentar documentar docu
r documentar documentar
umentar documentar docu
ar documentar documentar
umentar documentar docu

Fragment din Jurnalul lui Faraday

vut un succes fenomenal. Între 1805 și 1846 cartea a avut în Anglia 16 ediții. La scurt timp după prima ediție, volumul a fost tradus și în franceză; pînă în 1853 se vînduseră și în S.U.A. mai bine de 160.000 de exemplare. În sfârșit, cartea d-nei Marser a influențat puternic sistemul de predare a chimiei în Anglia și S.U.A.

Succesul „Discuțiilor despre chimie...” s-a datorat în bună măsură și stilului autoarei. Aceasta a prezentat datele chimiei sub forma unui dialog între o profesoară, Mrs. Bryan, și două eleve, Caroline și Emily. Grație talentului scriitoricesc al d-nei Marser, eroinele sînt conturate tot atît de pregnant ca într-o operă literară. Mrs. Bryan, de pildă, este descrisă ca un pedagog plin de rîvnă al căruj țel suprem este să imprime în creierul elevilor ei noțiuni precise. Ea se exprimă puțin bombastic, afectat, deși formulările-i sînt întotdeauna corecte. Emily este o elevă silitoare și, după cît se pare, favorita profesoarei. Pune întotdeauna întrebări „corecte”, dă răspunsuri logice și e oricînd gata să urmărească desfășurarea ideilor profesoarei. De unde se poate trage concluzia că atunci cînd va fi mare se

cu toată puterea de ea. De aici mi se trage profundul respect pentru d-na Marser, mai întîi ca omul care mi-a hărăzit deopotrivă un rost și o bucurie și în al doilea rînd ca scriitorul care a știut să comunice veridic unei minți tinere insetate de cunoștințe, dar ignorante, bazele unei imense sfere de cunoștințe despre fenomenele naturii”.

Ulterior d-na Marser și Faraday s-au cunoscut personal și — cum „datornicul la plată se cunoaște” — scriitoarea, atunci în vîrstă de 76 de ani, l-a rugat printr-o scrisoare pe Faraday s-o pună la curent cu cele mai recente descoperiri ale sale, spre a-și putea revizui lucrarea în vederea unei reeditări.

Lady Jane

Dar să ne întorcem la tînărul Faraday. Prin urmare acesta i-a cerut lui Davy favoarea să lucreze în laboratorul său și a fost primit. Eminentului savant i-a plăcut tînărul zelos și isteț, iar Faraday era într-o continuă admirație față de Davy. Părea

Actualitatea
 actualitatea actualit.
 actualitatea actualit.
 actualitatea actualit.
 actualitatea actualit.
 actualitatea actualit.
 actualitatea actualit.
 actualitatea actualit.

AUTOMOBILE

**Cu precădere,
 autoturisme!**

După ce în ultimii douăzeci de ani producția sovietică de automobile s-a dublat, în următorii cinci ani ea va crește din nou de două ori. În cursul acestui an ea va depăși milionul, iar în 1975 — ultimul an al actualului cincinal — va trece de două milioane de unități. În acest cadru general, producția de autoturisme va spori de 3,5-3,8 ori. Sporuri importante va înregistra și producția de camioane grele, de vehicule speciale și remorci adaptate spre a fi utilizate în regiunile arctice sau în ținuturile cu climă caldă. În același timp se

Arteră centrală din Moscova de astăzi

prevede construirea de adevărați mastodonti în materie de autobasculante, mașini de 120 de tone, destinate mai ales exploătarilor miniere la zi.

După cum a relevat ministrul Industriei de automobile, creșterea cu precădere a producției de autoturisme se explică prin marele efort care se depune acum în genere în U.R.S.S. pentru ridicarea nivelului de trai al populației. Premisele acestei dezvoltări au fost stabilite în cursul cincinalului recent terminat, în timpul căruia s-au făcut mari investiții în vederea creșterii producției de autoturisme. Uzina de automobile „Komsomolul leninist” din Moscova, de pildă, a fost dotată cu secții complet automatizate, iar la Togliatti, lângă Gorki, mai exact la poalele munților Jiguli, a început, în colaborare cu „Fiat”, construcția unor mari uzine care în 1971 vor produce 160 000 de mașini, în 1972 — 320 000, iar începând din 1975 circa 700 000 de turisme pe an. Cu prilejul recentei vizite făcute în U.R.S.S., celebrul industriaș american Ford a declarat că acest ritm atât de rapid este fără precedent în industria de automobile.

În sfârșit, la autoturismele produse la Togliatti se vor adăuga anual, cel mai târziu din 1975, încă 540 000 de mașini de tip „Moskvici”, „Volga” și „Zaporojei”.

În total, în cursul viitorilor cinci ani vor fi proiectate și produse 43 de noi tipuri de autovehicule : 6 tipuri de autoturisme, 15 tipuri de camioane și furgoane, 12 tipuri de autobuze și remorci etc.

LA ORDINEA ZILEI

**Patru arene
 sub o cupolă**

De la începutul lunii mai Moscova are o nouă atracție : circul de lângă Universitatea Lomonosov, care și-a deschis porțile cu un spectacol mult gustat de public ; după cum anunță ziarul, toate biletele sînt vindute pentru următoarele două luni.

Dar noul circ este interesant și din alte puncte de vedere ; el ar merita să figureze într-un catalog al construcțiilor ieșite din comun. Mai întâi însă cite ceva despre dimensiunile sale : edificiul are un volum de 165 000 m³, o cupolă cu diametrul de 100 m și înălțimea de 26 m, 3 310 locuri comode, îmbrăcate în burete de cauciuc, prevăzute fiecare cu un mic difuzor și avînd o excelentă vizibilitate. În subsolul clădirii, chiar sub arenă, se află o hală care seamănă cu o întreprindere pentru construcția de mașini grele. În mijlocul ei poate fi văzută o instalație hidraulică cu patru stâlpi de ridicare, groși cît un trunchi de copac, capabilă să manevreze greutatea de pînă la 400 t și construită de o întreprindere de montaj care se ocupă în general de furnale. De la această instalație pornesc niște uriașe glisiere pe care se sprijină cele patru arene intersanjabile : una pentru dresuri de animale, alta pentru numerele obișnuite de circ, un bazin cu pereți de 3 m înălțime și iluminată interioară în culori pentru spectacolele acvatice (umplerea bazinului se face la subsol) și, în fine, un patinoar artificial. Echipamentul modern include, de asemenea, un aparat pentru proiecții cinematografice panoramice și o instalație de stereofonie.

O arenă pentru repetiții, o menajerie de mari proporții cu pereții căptușiți în plăci de faianță, o bucătărie pentru animale, un manej, garderobe moderne și alte asemenea construcții auxiliare sînt grupate în semicerc în jurul sălii de spectacole.

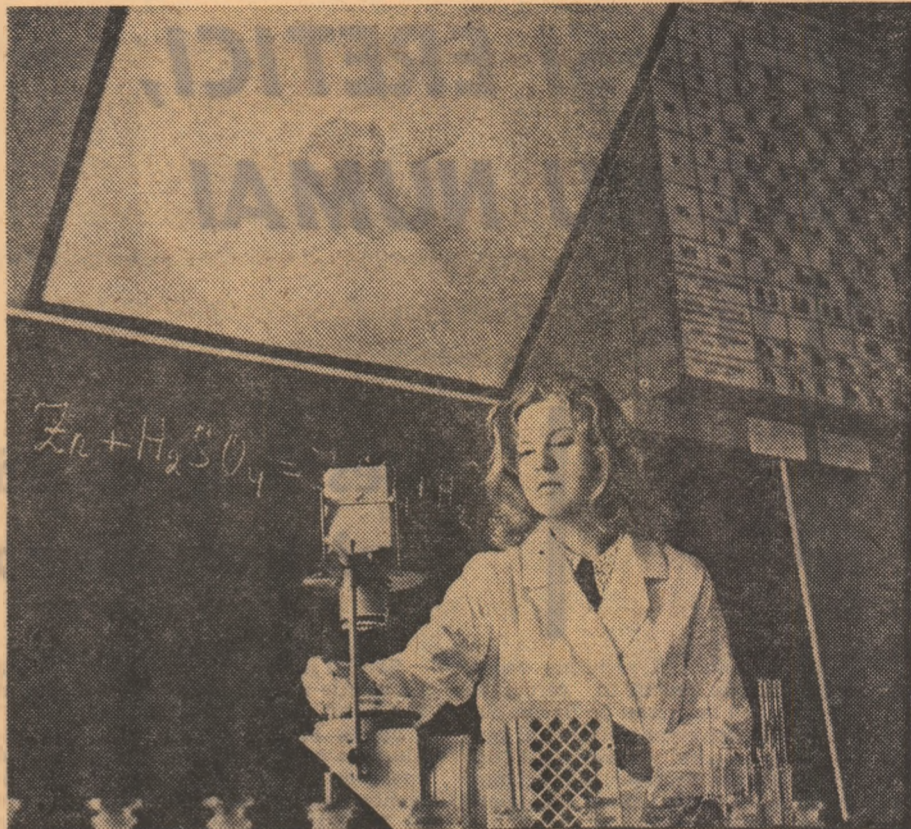
PROBLEME ȘI SOLUȚII

**Vom studia
 audio-vizual?**

Necesitatea unei tot mai operative familiarizări a muncitorilor, tehnicienilor și inginerilor cu progresele realizate în diversele domenii de activitate a sugerat ideea informării lor permanente chiar în cadrul întreprinderilor. Pentru aceasta, ni se spune, s-ar putea recurge la televiziune, care își găsește un tot mai vast cîmp de aplicații practice.

Metoda preconizată este studiul audio-vizual, care ar utiliza ca instrumente de lucru benzi de magnetoscop pe care vor fi fost înregistrate în studiouri anumite cursuri, precum și unul sau, după necesități, mai multe receptoare de televiziune.

Această formă de învățămînt a fost elaborată de un grup de specialiști în informatică, pedagogi și electroniști care preconizează ca ea să fie difuzată în întreprinderi prin abonamente la benzile susmenționate, ceea ce ar permite o informare operativă asupra ultimelor noutăți în respectivul dome-

Marită pe ecran, imaginea unei experiențe înlesnește mult înțelegerea ei
 Foto : APN

niu de activitate. Sistemul este recomandat atât începătorilor cît și profesioniștilor dar, îndeosebi, ca metodă de inițiere în vederea reciclării. El ar permite informarea individuală sau în grup și ar economisi la maximum timpul personalului.

Un alt avantaj ar fi acela că înlătură nevoia de săli de curs cu echipamentul lor costisitor, orele fixe (ar putea fi folosite orele cele mai convenabile pentru întreprindere) și frecvența, întrucît cursurile ar putea fi reluate ori de cite ori s-ar simți nevoia. Expunerile, ni se spune, ar fi completate cu demonstrații. Temele ar putea fi prezentate sub unghiul cel mai potrivit, exemplificate cu scheme, fotografii și scurte filme etc. În plus, dacă un punct al expunerii n-ar fi prea bine înțeles de la prima oară, banda ar putea fi reluată.

În sfârșit, se mai preconizează ca cursanții să primească cu regularitate și un buletin televizat, oglindind actualitatea în domeniul respectiv. El ar include, între altele, și interviuri luate unor personalități, descrierea unor noutăți, rezumatul unor articole din presa de specialitate, etc.

CE SE DISCUTA

**Două zone
 de fracturi**

Ultimul cutremur de la Bingöl nu este decît cel mai proaspăt dintr-o lungă succesiune de seisme care se repetă mereu în Turcia. Din 1939 și pînă acum s-au înregistrat, de pildă, zece mari cutremure, ieșite din comun prin violența lor și prin numărul de victime pricinuite ; zguduirile de mică proporții au fost evident mult mai numeroase.

Cea mai mare parte din cutremurele mari s-au produs de-a lungul „cicatricii anatoliene” : Erzincan (26 decembrie 1939) magnitudinea 8 ; Ladik-Erbas (20 decembrie 1942) magnitudinea 7,3 ; Erbas-Tosya (26 noiembrie 1943) magnitudinea 7,6 ; Gerede (1 februarie 1944) magnitudinea 7,4 ; Venice-Gönen (18 martie 1953) magnitudinea 7,3 ; Manyas (6 octombrie 1964) magnitudinea 6,8 ; Varto (19 august 1966) magnitudinea 7 ; Adapazari (22 iulie 1967) magnitudinea 7,3.

Această zonă de falii — marcată pe teren prin neobișnuita aliniere a albiilor de riuri care se varsă în Marea Neagră — este mereu activă. Prin scuturări sau alunecări insensibile, partea ei sudică progresează spre vest, iar compartimentul nordic spre est. După unele măsurători, deplasarea relativă a celor două blocuri ar ajunge pe alocuri pînă la 200 de kilometri. Mișcarea lor orizontală este explicată prin împrejurarea că această regiune a scoarței terestre este presată între „placa” Africii și „placa” Eurasiei. (Cea dintîi urcînd spre nord spre a o întîlni pe cea de a doua). În consecință, iau naștere tot felul de ajustări (crăpături, fracturi, încrețituri) generatoare de seisme.

Dar „cicatricea anatoliană” nu este unica zonă seismică din Turcia. O altă rețea de gropi și falii vine din Siria, unde continuă marea fractură sub-oceanică care striază mijlocul Atlanticului (de la nord spre sud), ocolește Africa, întîlnește în Marea Roșie linia marilor crăpături africane (umplută în mare parte de lacuri întinse), a ajuns în golful Akaba, de unde urmează un parcurs terestru (ca în Africa) jalonat de Marea Moartă, Valea Iordanului, Beka libaneză și ia sfîrșit în Turcia la Bingöl.

Deocamdată e încă prea devreme pentru a se putea ști cu precizie care din cele două rețele de fracturi s-a mișcat ultima oară.

**MONOLOGURI,
 DIALOGURI**

— Cum descoperă astronomii stele noi, înfeleg. Dar de unde știu cum le cheamă ?

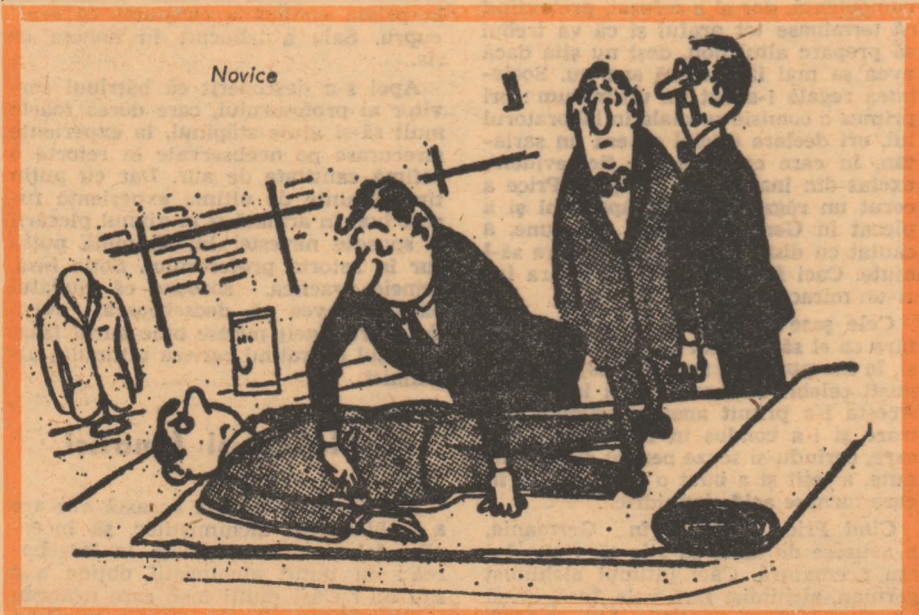
După o licitație, fericitul cumpărător al unui papagal se înterează la organizatori :

— Sper că vorbește bine, nu ?
 — Puteți să fiți absolut convins de asta. El urca prețurile.

ANCHETA

— Ce-ai face dacă un tigru s-ar arunca asupra soției dumneavoastră ?

— Eu ? Treaba lui Să se descurce cum o ști...
 (După „Sputnik”)

MAGI ȘI ERETICI, DAR NU NUMAI ATÎT...

(II)

Destinul căutătorilor „pietrei filozofale“

E puțin probabil că alchimia ocupa locul cel mai de seamă în cercul de probleme care-l interesau pe Bacon. Savantul era un adversar declarat al magiei și, de la catedra Universității din Oxford, unde era profesor, a proclamat de multe ori că numai experiența poate fi criteriul științei. Dar cu timpul s-a răspîndit tot mai mult zvonul că Roger Bacon știa să obțină aur. Papa Clement IV, care-l proteja pe savant, a socotit că zvonurile nu erau lipsite de temei. Încît Bacon a fost înconjurat de spioni care trebuiau să-l țină la curent pe Papă cu descoperirile pe care le făcea. Intransigența și firea independentă a lui Bacon i-au atras mulți dușmani influenți și de aceea a trebuit să părăsească Universitatea. Papa i-a propus să vină la Paris, făgăduindu-i cele mai bune condiții de lucru. Între timp autoritățile bisericesti ajunseseră definitiv la convingerea că Bacon obținuse într-adevăr ceea ce dorise, încît trebuia, după părerea lor, întemnițat pentru ca secretul să nu fie aflat. Oficial s-a anunțat că Bacon era acuzat de magie și erezie.

Bacon a stat mulți ani în închisoare în care timp n-a putut avea contacte cu alți savanți și n-a putut face experiențele necesare. Fiecare pas îi era controlat de călugări, iar fiecare cuvînt pe care-l scria era imediat adus la cunoștința Papei. Călugării îi aduceau bucuuroși cărți, dar numai de alchimic. Putea astfel numai gândi, dar nu-și putea verifica ideile. Uneori i se părea că descoperise secretul fundamental al transformării metalelor, dar nu voia s-o spună, pentru că ar fi însemnat să dezvăluie călugărilor secretul. Își cifra rețetele; a scris „Oglinda alchimiei”, „Marele opus” și „Micul opus” și a sistematizat toate teoriile alchimistilor. După care a intrat în impas.

Academicianul Morozov a scris despre Bacon: „În alte împrejurări, din Bacon ar fi ieșit un Newton al chimiei moderne, dar acum vedem în el un Newton din care autoritatea bisericii medievale a făcut un visător maladiu...”

Convins, în cele din urmă, că Bacon nu știa să obțină aur, călugării l-au eliberat din temniță și l-au trimis în Anglia unde a murit în 1294. Dar lucrările marelui claustrat au complicat mult activitatea generațiilor următoare de alchimisti. Căci aceștia au luat ad litteram afirmațiile sale care aveau în realitate un sens figurat, cu multe alegorii. Bacon a scris, de pildă, că aurul, ca și mercurul și sulful, poate fi extras de oriunde, înțelegînd prin aceasta că orice substanță conține și elemente dintr-o altă substanță.

Econoama soție a unei slugi credincioase

După Bacon și celebrii lui contemporani, timp de câteva secole alchimia europeană a bătut pasul pe loc. Tot ce putea obține alchimia fusese obținut. Descoperirile ulterioare erau frinate de îngustimea de vederi a alchimistilor care nu voiau să renunțe la prejudecățile lor. Erău convinsi, de pildă, că existau numai șapte metale. Și chiar dacă vreunul din ei ar fi constat că existau opt, n-ar fi putut mărturisii acest lucru. Căci numărul „șapte” era sacru, pe cînd opt și nouă n-aveau nimic „sfînt”.

Ofensiva Renașterii a apropiat și sfîrșitul alchimiei. Dar tocmai în ajunul morții ei, această pseudoștiință a căpătat o înflorire fără precedent. Nu exista Curte regală în Europa unde să nu lucreze alchimisti. Nu exista oraș unde ei să nu fie prezenți în farmacii sau subsoluri, supraveghindu-se cu zel unii pe alții. Alchimisti celebri erău foarte căutați de monarhi și episcopi, erău răsplătiți generos sau zvîrliți în închisori, li se acordau titluri de noblețe sau li se tăiau capetele.

Secolul șaptesprezece a fost perioada de agonie a alchimiei, care a sucombat în veacul următor, optsprezece.

James Price, ultimul alchimist englez, s-a născut la Londra în 1752, cînd epoca de glorie a alchimiei era de domeniul trecutului. Price era membru al Societății regale de chimie (nu de alchimie, întrucît chimia se despărțise de strămoșul ei), dar credea fanatic în puterea alchimiei. Faptul că, timp de câteva secole, alchimia nu descoperise piatra filozofală i se părea o pură întâmplare. Încît Price a hotărît s-o revînie. Și pentru asta a recurs la un fals.

La începutul anului 1780, Price s-a stabilit în casa lui din comitatul Surrey, unde și-a instalat un laborator de chimie. Și curînd i-a anunțat pe cunoscuți că știe să transforme mercurul în aur, și a invitat cîțiva lorzi, ba chiar și pe rege să se convingă personal de justetea afirmațiilor lui.

Cînd oaspeții s-au adunat cu toții în laborator, Price a început să facă experiențe. Mai întîi a turnat un praf alb în mercur și mercurul s-a preschimb

a declarat că descoperise „Izvorul vieții”, o sare care putea vindeca aproape toate bolile. Baronul a cerut o confirmare din partea profesorului de teologie Johann Semler, care citise mult despre istoria alchimiei și credea în piatra filozofală. Semler a făcut experiențe cu sarea și a ajuns la concluzia că aceasta nu numai că vindeca toate bolile, dar și transforma metalele în aur. Trebuia numai să fie dizolvată în apă și ținută caldă cîteva zile, în care timp pe fundul vasului se forma puțin aur. Profesorul Semler avea o bună reputație, încît colegii lui de la universitate n-au îndrăznit să-l ironizeze. I-au cerut totuși să dea sarea la analiză. Și chimiștii au descoperit că sarea era un amestec de sulfat de sodiu și compuși de urină de om. Rezultatul a fost comunicat profesorului Semler. Dar acesta își menținea părerea și cerea să se facă noi analize. „Experiențele mele dau rezultate excelente, a scris el chimiștilor. La fiecare șase zile extrag din sare cîte cincisprezece grăunțe de aur”. Profesorul a rugat ca miraculo-

în argint. Apoi a adăugat un praf roșu și a obținut aur.

Experiența a avut, evident, un vast ecou. La sfîrșitul secolului XVIII existau de acum multe ziare și toate au făcut o entuziasmată publicitate uluitoarei descoperiri. În plus, Price a publicat o broșură în care își descria experiențele, fără să dezvăluie însă și compoziția prafului.

Atunci au intervenit chimiștii. Societatea regală, din care făcea parte și Price, l-a rugat să primească o comisie competentă, dar el a refuzat, pretextînd că terminase tot praful și că va trebui să prepare altul nou, deși nu știa dacă avea să mai izbutească sau nu. Societatea regală i-a dat un ultimatum: ori primea o comisie specială în laboratorul lui, ori declara oficial că era un șarlatan, în care caz avea să fie, evident, exclus din inaltul for științific. Price a cerut un răgaz de șase săptămîni și a plecat în Germania unde, se spune, a căutat cu disperare alchimisti care să-l ajute. Căci fanaticul tot mai spera într-un miracol.

Cele șase săptămîni au trecut însă fără ca el să fi putut găsi ceea ce căuta și, la începutul lui august 1783, trei chimiști celebri au venit acasă la Price. Acesta i-a primit aparent calm la intrare și i-a condus în laborator, după care, cerîndu-și scuze pentru cîteva minute, a ieșit și a bătut o cupă cu vin în care turnase acid cianhidric...

Cînd Price fusese în Germania, n-avusese de unde să știe că vizita lui era prematură. Căci ultimul alchimist german, alchimist fără voie, însă, nu-și începuse încă experiențele. Abia în 1786, un anume baron Leopold von Hirschen

sul medicament să mai fie o dată verificat și, dacă se poate, în fața publicului. Chimiștii și-au dat seama că n-o puteau scoate prea ușor la capăt cu Semler și au acceptat să-i facă pe plac.

În sala unde urma să aibă loc experiența s-a adunat foarte multă lume. Pînă și miniștrii își părăsiseră cabinetele spre a asista la faimoasa operație. Un chimist cu renume, profesorul Klapproth, a mai determinat o dată compoziția sării, după care a scos din retortă o bucăcică de „aur” și chiar de la prima analiză a constatat că era... cupru. Sala a izbucnit în hohote de rîs.

Apoi s-a descoperit că bătrînul servitor al profesorului, care dorea foarte mult să-și ajute stăpînul, la experiențe strecurase pe neobservate în retortă o infimă cantitate de aur. Dar cu puțin timp înainte de ultima experiență fusese luat în armată și în ajunul plecării îi spusese nevastei lui să pună puțin aur în retorta profesorului. Soția însă, femeie practică, socotise că ciudatul bătrîn n-avea să deosebească aurul de cupru. Încît pusese bine aurul lăsat de soțul ei, ratînd cariera ultimului alchimist.

Șarlatani și fanatici

Înainte de a încheia această evocare a alchimiei și alchimistilor, să încercăm totuși să răspundem la întrebarea: au putut alchimistii obține aur sau nu? Căci mulți înși, care n-aveau nici o contingență cu alchimia, au văzut născîndu-se în retorte aur. Experiențele

reportaj,
reportaj reportaj,
portaj reportaj repor
taj reportaj reportaj re,
reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repo
j reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repor
aj reportaj reportaj reportaj

se făceau în prezența unor martori și erau minuțios consemnate în procese verbale.

La începutul secolului XVII, din ordinul regelui Christian al IV-lea al Danemarcei, alchimistul curții „fabrică” aur din cupru, iar în 1644 au fost bătute ducați din acest aur. În 1647, operația a fost repetată.

În ianuarie 1648, Ferdinand al III-lea, împăratul Germaniei, a văzut, împreună cu vistiernicul lui, cum alchimistul Richthausen a transformat în aur, cu ajutorul unor mici fragmente de piatră filozofală, 1,150 kg de mercur. Din acest aur a fost apoi bătută o medalie însoțită de următorul text: „Uluitoarea transformare a fost obținută la Praga în 15 ianuarie 1648, în prezența majestății sale împăratul Ferdinand al III-lea”.

S-au păstrat destul de multe asemenea monezi și medalii. Una din ele este legată de numele unui general suedez, acuzat de trădare și condamnat la moarte de Carol al XII-lea. Ca să-și scape viața, în 1705 generalul s-a adresat regelui oferindu-se să fabrice aur. Angajat în războiul cu Petru cel Mare, Carol al XII-lea avea mare nevoie de aur, încît a acceptat să amine executarea sentinței în caz de reușită a experienței. Aceasta a fost făcută în prezența unui martor neutru, artileristul englez Hamilton. Generalul a reușit să obțină o cantitate de aur din care s-au bătut 147 de ducați și o medalie pe care s-a gravat în latină inscripția: „Acest aur a fost obținut pe cale chimică la Stockholm în 1706”.

Așadar, s-ar părea că există dovezi ale rezultatelor dobîndite de alchimisti: medalii și monezi cu inscripțiile de rigoare, documente și memorii ale unor observatori demni de încredere.

Și totuși, oricît de atenț ar fi citite lucrările alchimistilor, oricîte experiențe s-ar face după rețetele lor, nu se poate obține aur. Pentru că, așa cum prea bine știm, mercurul și sulful nu se pot transforma în aur. Și atunci, despre ce este vorba?

Alchimistii pot fi împărțiți în două categorii: șarlatani și fanatici. Cei dinții știau foarte bine că din mercur nu se poate obține aur, dar că, în anumite reacții chimice, aurul se poate combina cu alte substanțe și-și poate schimba înfățișarea. După care putea fi separat din nou, în fața privirilor uluite ale unor înși care n-aveau nici cea mai vagă idee de chimie, dar constatau în schimb că era aur veritabil. Din acest aur adevărat erau bătute medalii și monedele. Șarlatanii aveau mari avantaje de pe urma acestei înșelătorii: primeau mari recompense de la regii interesați de reușita operației, recompense care adesea întreceau cu mult valoarea aurului utilizat pentru experiențe. După care trebuiau fie să dispară un timp din cîmpul vizual al protectorilor lor, fie să le hrănească iluziile, demonstrîndu-și arta pe o scară mult mai redusă.

Din cealaltă categorie de alchimisti au făcut parte oameni de felul lui Price, alchimisti fanatici. Pentru triumful alchimiei, ei erau gata să se ruineze. Ori puteau fi victime ale propriilor lor rătăcirii, ca profesorul Semler de pildă. Dar printre alchimisti au fost și oameni ca genialul învățat arab Djibir. Să ne amintim de bara de aur din casa lui. Analizele făcute au arătat că, avînd în vedere stadiul metalurgiei din vremea aceea, era imposibil de obținut aur atît de curat. Încît mulți specialiști socotesc că elucidarea secretului obținerii acestei bare ar echivala aproape ca importanță pentru istoria științei cu descoperirea secretului oțelului de Damasc.

Nu-i exclus ca genialul Djibir, căutînd o soluție pentru obținerea imposibilului, să fi făcut una din marile

Igor Mojeiko

(Continuare în pag. 11-a)

INTERVIU

O bunică
indrăgostită
și veselă

— Lilianna Alešnikova, ce-mi puteți spune despre ultimele dv roluri?

— Am lucrat aproape simultan la trei roluri. A fost interesant, dar și destul de greu. A trebuit să trec mereu de la un text la altul, să mă controlez, să evit repetările și să caut mereu mijloace de expresie noi. Am avut însă noroc cu personajele mele. Cele trei filme nu seamănă de loc unul cu altul. Nu numai ca temă, acțiune, cit mai ales, și asta-i esențial, ca gen, stil — lucru care m-a ajutat să nu mă repet.

Filmul lui Esadze „Cronometrul”, turnat la „Lenfilm”, este povestea unui sportiv care se retrage din activitatea competițională. Eu interpretez rolul ziaristei sportive Tamara, a cărei viață se interferează în chip ciudat și complex cu aceea a eroului. Filmul este o dramă psihologică și a impus interpretelor un joc nuanțat, exprimarea unei vaste game de sentimente prin gest, privire, mișcarea buzelor.

Cu totul altfel stau lucrurile cu „Bunica și ciroul”, realizat de Iakov Seghel

In rolul Tamarei din „Cronometrul”

în studiourile „Gorki”. Eu joc într-unul din scheciurile filmului „Două surisuri”. Chiar de la primele secvențe regizorul ne-a cerut excentricitate, mișcare debordantă și veselie contagioasă. Experiența m-a pasionat. E pentru prima dată când am de a face cu un asemenea scenariu și pot să spun că mi-a făcut o mare plăcere. Povestea e foarte simplă. O bunică nu agreează ciroul, dar nepoțelul ei, care se dă în vînt după clovni și dresură, o duce cu chiu cu vai, la un spectacol. În timp ce urmărește numerele de acrobație și de dresură, giumbușlucurile clovnilor și virtuozitatea iluzioniștilor, bunica este năpădită de amintiri și se simte din nou tinără.

— Dacă am înțeles bine, o vom vedea pe bunică la vîrste diferite?

— Da, la început e o bunică obișnuită, apoi o fată de 20 de ani îndrăgostită și veselă, care dansează un charleston îndrăcit.

— Dumneavoastră interpretați ambele roluri?

— Nu, eu sînt numai bunica la tinerete. Pe bunica-bunică o joacă Liubov Dobrjanskaia. Semănăm? Greu de spus! Cei care au văzut filmul pretind că da.

arta
ca arta arta
arta arta arta
arta arta arta arta
ta arta arta arta arta
arta arta arta arta arta
ta arta arta arta arta art
arta arta arta arta arta

— Și al treilea rol?
— E vorba de „Prețul secundelor”, un film al lui Vladimir Cebotariov. Un film sportiv, plin de culoare și de temperament. Interpretez rolul unei ex-campioane mondiale de patinaj. Situația seamănă într-un fel cu aceea din „Cronometrul”. Dar în timp ce în filmul lui Esadze drama este transferată în cîmpul sentimentelor și raporturilor umane, în cel al lui Cebotariov joc drama înfringerii sportive. Îmi place sportul și nu întîmplător joc adesea în filme sportive. Îmi place atmosfera de dinaintea competițiilor, culisele sportului, relațiile dintre sportivi, gesturile, obiceiurile, comportamentul lor. Mi se pare că întineresc și eu odată cu ei, că devin mai sportivă, mai veselă. N-aș vrea să dau acum amănunte despre rolul meu. Abia repetăm, căutăm. Nu știu dacă voi izbuti să creez personajul pe care îl vreau, dar un lucru e cert de pe acum: cînd filmul va fi gata voi fi o destul de bună patinatoare.

Eleonora Tade

REFLECTOR

■ Rita Pavone va apărea din nou pe ecran pentru a spune că „Toți italienii vor să cînte”. Partener: Tedy Reno.

■ Regizorul englez Ralph Thomas are ce are cu doctorii. A deschis focul împotriva lor în 1954, cu „Val, doctorul”, iar după trei ani a revenit cu „Ajutor! Vine doctorul! Acum e la rînd „Doctorul în incurcătură”. Incurcătura e produsă de patru femei adorabile.

■ În nou-i film: „Crima păzitorului ordinii”, despre metodele de lucru ale poliției criminale, reputatul regizor francez Marcel Carné pornește de la un caz real.

■ Aventurile căpitanului Kloss vor continua într-un nou serial de douăsprezece episoade. Popularul personaj, interpretat de Stanislaw Mikulski, va urmări de astă dată bandele fasciste care au acționat pe teritoriul Poloniei după război.

■ Cesare Zavattini scrie scenariul pentru o nouă producție italo-sovietică despre construcția uzinei de automobile din orașul Togliatti de pe Volga.

■ Claude Rich este casier de bancă. Toate merg bine pînă în ziua cînd o cunoaște pe Bettina, fiica unui gangster. Restul îl vom afla din filmul pe care îl turnează apreciatul actor francez.

CINEMA

Și castanele
sînt bune

Ultimul film al lui Pietro Germi, în care popularul cîntăreț de muzică ușoară Gianni Morandi interpretează — strălucit — rolul principal, se numește „Și castanele sînt bune”. În secolul nostru o afirmație atît de banală sună totuși aproape ca o descoperire senzațională. Și spectatorii, dornici de simplitate, au prețuit-o, într-adevăr, în ciuda primirii rezervate făcute de critica italiană.

Intr-adevăr, totul e simplu și fără pretenții. El este un bărbat tînăr și sigur de sine care pînă la 25 de ani a izbutit să dobîndească destul de mult în viață: să obțină o diplomă universitară și un post de regizor la televiziune. Lucrînd cu „camera ascunsă”, a realizat reportaje care au stîrnit senzație. Fapt care a făcut ca tînărul încrezut și puțin cinic să devină un ideal pentru mamele care visează să-și mărite bine fiicele.

Numai că nu toate fiicele sînt de aceeași părere. Ca, de pildă, Carla, o studentă la arhitectură, care a păstrat o bună doză de puritate infantilă, sufletul proaspăt și deschis spre viață și în același timp o minte lucidă și putere de stăpînire...

L-am vizitat pe Pietro Germi la el acasă. Pereții camerei de lucru sînt cîmpușiți cu afișele celor șaisprezece filme de pînă acum: „Tinerete pierdută”, realizat în 1945, „În numele legii”, „Mecanicul”, „Divorț italian”, „Incurcă-

Actorul Oleg Vidov

Foto: V. Pisalnikov (APN)

tură blestemată”, „Sedusă și abandonată”, „Serafino”... Aproape toate au nimerit ținta, adică inima spectatorilor, care le-au îndrăgit și aplaudat. Și Germi speră că la fel se va întîmpla și cu „Castanele”.

— Din tot tapajul făcut de critică un singur lucru mă miră: că mi se reproșează acum ceea ce fac de douăzeci și cinci de ani.

— Adică?

— Dintotdeauna am povestit și povestesc obișnuite avaturii omenеști. Acum sînt acuzat de sentimentalism, dar eu am fost întotdeauna sentimental, în sensul că am crezut și cred mereu în sentimentele bune. Am lucrat toate filmele mele într-o anumită manieră, și am făcut-o cu bună știință așa, deoarece am considerat că așa trebuie să le fac și nu altfel. Și același lucru îl pot spune și despre filmele satirice. N-am fost niciodată un partizan al ironiei de dragul batjocurii și sînt incapabil de cinism.

În ciuda simplității sale și a lipsei de pretenții, noua operă a lui Germi are un evident caracter polemic.

— Și e firesc să fie așa — ne explică Germi — dat fiindcă am vrut să mă opun valului de deznădejde, erotism și marasm care inundă ecranele noastre. De aceea am și făcut „Castanele”.

Germi spune că ideea filmului i-a venit într-o trattoria din Roma unde a intrat să ia o gustare. Pînă să-i vină comanda, s-a apucat să răsfoiască un ziar pe care l-a avut la îndemînă și deodată s-a simțit atît de copleșit de tristețe încît i-a pierit și pofta de mîncare. Noroc de zgomotul vesel din sala alăturată, unde se adunase un grup de prieteni, care i-a risipit gîndurile negre. Atunci a auzit Germi fraza, devenită un fel de cheie a filmului, care l-a surprins prin simplitatea ei. Răspunzînd la urările prietenilor, un bătrîn nonagenar a ridicat paharul și a toasat: „Vă doresc să ajungeți toți stră-bunici”. În film urarea o face Carla.

— De ce ați ales titlul „Și castanele sînt bune”?

— Păi nu-i așa? Nu sînt bune? Puțin prăjite, crocante, aromate! În viață există o mulțime de lucruri simple și bune. Trebuie numai să știi să le vezi și să le prețuiești. Orice s-ar spune, după părerea mea castanele sînt mult mai bune decît orice marijuană la modă.

(După „Za rubejom”)

Dresură
Desen de V. Soloviov

TEATRU

Tu ești erou,
eu sînt erou

Comedia muzicală „Rinaldo pleacă la luptă” a cuplului italian Giovannini și Garinei face carieră moscovită. Jucată mai întîi la Teatrul Armatei Sovietice, ea a fost curînd inclusă, în adaptarea lui G. Fere și B. Spiłkovski, și în repertoriul teatrului „Romen”. Dar pe această scenă a suferit o mică transformare. O seamă de personaje și de figuranți au devenit din sicilienii țigani. Metamorfoza se justifică prin faptul că publicul vine la „Romen” să aplaude mai ales focoasele dansuri și cîntece țigănești.

Iar spectacolul „Tu ești erou, eu sînt erou” oferă din belșug cîntece și dansuri. Melodiile popularului compozitor și interpret Domenico Modugno, în aranjamentul lui E. Grohovski, asigură spectacolului o excelentă ilustrație muzicală și pun în valoare citeva voci de

Zinaida Jemciujina.

care teatrul nu duce lipsă; iar coregrafia, semnată de T. Romanova și L. Taube, îngăduie și dansatorilor să arate ce pot.

Acțiunea se petrece la mijlocul secolului trecut în Sicilia. Se petrece în într-un virtej amețitor, în care sînt prinși nobilul luptător Rinaldo și credinciosul lui prieten Treplo, Mutră-Sfîntă, Scarpină-Nas, Somnorosul și alții, tînăra baroneasă Angelica și devotata-i slujnică Santina, intrigantul baron Rosario și, bineînțeles, țiganii dintr-o sațră. Interpreți principali: Nikolai Slicenko, care semnează și regia, Boris Taškentski, Zinaida Jemciujina, Lidia Bobrova.

Tradiționala gitară țigănească lipsește de astă dată, dar orchestra o înlocuiește, se pare, cu succes, după cum o atestă afluența de public.

PSIHOLOGIE

Enigmele lui Morfeu sau ce ne spun visele

Omul vede în somn o sumedenie de lucruri interesante: semeni de-ai lui zburind spre Soare, piramida lui Kheops dansind, făpturi și plante cum nu există pe Pământ etc., etc. Din cele mai vechi timpuri și la toate popoarele a existat credința că visele sînt provocate de zei, spirite, demoni sau alte forțe supranaturale. Această credință a dăinuit pînă cînd în Sparta antică a apărut instituția „eforilor” care se indeletniceau cu promulgarea legilor călăuzindu-se după visele lor. Și tot din epoca antichității eline datează și primele încercări de explicare a viselor prin cauze raționale. Aristotel, de pildă, socotea că visele sînt rațiunea continuată în timpul somnului. Hipocrat definea visele ca un produs al activității creierului. Iar medicul grec Galien releva că visele reflectă starea organismului.

În același timp, e interesant de remarcat însă că nici zeii atotputernici, nici cei care explicau visele nu „vedeau” lucruri pe care epoca nu le cunoștea. Un patrician roman, de pildă, nu-l visa pe Jupiter cu un tub de pastă de dinți în mîna dreaptă, iar un fierar analfabet din Evul Mediu nu putea visa schița unui joc cu abur. Pe scurt, omul vede în vis numai ceea ce cunoaște în stare trează.

Dar cum se explică faptul că unele boli pot fi diagnosticate după conținutul viselor? V.N. Kasatkin — autorul unei monografii intitulate „Teoria viselor”, la a cărei redactare a folosit 8 000 de vise înregistrate și interpretate timp de aproape 30 de ani — afirmă că omul sănătos visează lucruri și situații obișnuite. Dar cînd impresiile acumulate în perioada de veghe încep să se reflecte în vis într-o formă denaturată, se poate spune că organismul lansează un prim semnal de alarmă. De obicei, impresiile neplăcute și confuze apar în

timpul perioadei latente a unei boli și de aceea un om superstițios care se îmbolnăvește la cîteva zile după un astfel de vis rămîne cu convingerea că acesta a fost o „preziceră”. Uneori chiar așa se întîmplă, cu deosebirea însă că așa-numita preziceră nu are o origine supranaturală, ci vine chiar din organism. Se cunosc, desigur, și cîteva situații tipice: cînd un om a visat, de pildă, o căciulă incomodă sau neobișnuită, vom ști că noaptea l-a durut capul.

Dar de ce nu simțim durerea în somn? De ce stările noastre se reflectă numai în imagini vizuale? Răspunzînd la aceste întrebări, V. N. Kasatkin arată că sensibilitatea celulelor nervoase ale ochilor și ale analizatorului vizual este incomparabil mai mare decît a celorlalte organe și centri. Pentru perceperea luminii sînt suficiente numai cîteva cuante de lumină (după unii specialiști, numai una-două), deci o cantitate infimă de energie. În plus, profunzimea inhibiției din timpul somnului este în analizatorul vizual mai mică decît în alte organe și centri. De aceea excitațiile slabe și medii care se transmit pe alte canale se transformă în scene vizuale.

Și pentru că a venit vorba de imaginile vizuale din somn e bine să știm că ele apar în majoritatea viselor; excepție fac numai visele orbilor din naștere sau ale celor ce și-au pierdut vederea în fragedă copilărie. Senzațiile auditive sau de durere și mirosurile sînt mult mai rare. Un om cu un somn sănătos va fi, de aceea, trezit numai de sunete

destul de puternice sau de o acțiune mecanică puternică. Dacă așezăm, de pildă, pe pieptul unui om dormind o carte grea, el nu se va trezi, ci va visa o avalanșă care se rostogolește peste el. Sau dacă un nefumător va adormi într-o cameră plină de fum de țigară, va visa un incendiu. Și exemplele de acest fel ar putea continua la infinit. Ne vom opri, însă, aici, precizînd că sistemul nervos interpretează semnale slabe de la diverse organe și provoacă astfel în scoarța cerebrală situații neobișnuite, alarmante; altminteri nici n-am da atenție acestor semnale.

Se poate, însă, deosebi după vise o meserie de alta, un dulgher, să zicem, de un artist? Răspunsul e: nu. Totuși există unele deosebiri. Dacă pe un doctor îl doare gîtul e foarte probabil că el va visa că face o operație pe laringe sau că examinează un pacient cu amigdalele inflamate; aceeași durere de gît poate prileji unui cîntăreț un vis cu

Somnul și visele, obiect de studiu pentru neurofizicologi

un coleg care în mijlocul unei ară ia o notă falsă ori își pierde vocea; un militar cu gîtul bolnav va visa că este rănit la această parte a corpului...

Dar cum folosesc specialiștii legătura dintre vise și unele boli? Imaginile care se nasc în creierul omului în timpul somnului sînt strict particulare și, de aceea, visele sînt studiate de multe ori în vederea diagnosticării timpurii a unei boli. Dar și în acest caz trebuie făcute unele diferențieri: gripa, apendicita cronică, otrăvirile, anghina evoluează rapid și pot fi „interceptate” în somn numai în noaptea din ajunul îmbolnăvirii evidente. Dizenteria, în schimb, cu o zi-două înainte. Psihozele de origine toxică, febra tifoidă și tifosul exantematic — cu o săptămînă. Hipertensiunea și uneori tuberculoza — cu două-trei luni. Un astfel de diagnostic nu poate fi, însă, stabilit decît de către un bun psihiatru sau neuropatolog, în colaborare cu medicul curant al celui bolnav.

Dar și unor oameni perfect sănătoși li se întîmplă să aibă vise ciudate, neobișnuite. Acestea sînt provocate, de obicei, de o oboseală fizică sau intelectuală sau de dormitul într-o încăpere puternic luminată, zgomotoasă sau prost aerisită. Mai mult decît atât, pot exista și excitații ocazionale. Unui pacient îi apărea uneori în vis un hibrid de pisică cu cîine. Observîndu-l timp de mai multe zile, dr. Kasatkin a constatat că noaptea pe strada lui lătra un cîine și mieunau pisici. Aceste sunete se amestecau în creierul bolnavului luînd înfățișarea monstrului amintit.

Dar oricît de fantastice ar fi imaginile vizuale ale viselor, un lucru e cert: ele sînt întotdeauna alcătuite din alte imagini pe care omul le-a perceput în starea de veghe.

Atlas, secolul XX

ZOOLOGIE

Animalele erei industriale

Modificînd ici-colo regulile vieții naturale (fără să fie sigur întotdeauna că va trage în final foloasele scontate), omul este astăzi martorul unuia dintre fenomenele cele mai tulburătoare și mai fantastice ale lumii vii: evoluția ei în plin marș. După cum se știe, probele care atestau evoluția erau de obicei furnizate de paleontologie, care se străduia să reproducă în laborator marile evenimente ale lumii animale. Acum, însă, microscopul, pipeta, iradierrile, animalele ținute în cușcă etc. nu mai sînt neapărat necesare pentru a afla ce se întîmplă cu o specie sau alta în cursul evoluției. Intrucît, prin modificarea biotopilor, adică a mediilor de viață, prin poluarea aerului și apei, prin construirea barajelor care împiedică migrația peștilor, împrăștierea insecticidelor care modifică fauna și flora etc. etc. — civilizația modernă creează cel mai vast cîmp de investigații posibil. Spre a constata că „viața sălbatecă” evoluează, adaptîndu-se societății industriale, e suficientă acum observația atentă.

Într-adevăr, indiferent de transformările aduse de om naturii, o seamă de specii izbutesc să se adapteze la noile condiții, să se acomodeze la biotopii alterați, considerați odinioară nu numai ca ostili vieții, dar chiar incompatibili cu ea, ba chiar reușesc să și prolifereze. Ele își modifică comportamentul, își însușesc o ecologie nouă, în majoritatea cazurilor total artificială.

Dintre vertebrate, cele care se adaptează cel mai ușor la noile condiții sînt păsările care, se pare, sînt acum mult mai numeroase în mediul urban decît în mijlocul naturii. Motivele care au împins unele specii să prefere naturalul; artificialul, tovărășia omului în loc de aceea a naturii sînt foarte diverse, dar cele mai importante privesc două domenii esențiale pentru supraviețuire: hrana și culcușul. În locul dificultăților de alimentare din natură, hrana copioasă abandonată sau oferită benevol de orașeni reușește să satisfacă necesități foarte variate.

De altfel și mamiferele au învățat să exploateze resursele pe care omul li le pune, involuntar, la dispoziție. E cazul șoarecilor, de pildă, care găsesc în abatoare rezerve de hrană bogate și ușor accesibile sau al dihorilor, care profită de „generozitatea” umană scoțînd lăzile cu resturi menajere sau recurgînd chiar la furtașaguri.

Resursele alimentare ale animalelor antropofile sînt, însă, mult mai variate și ingenioase decît s-ar putea crede la prima vedere. Astfel, pițigoi au învățat să străpungă capsulele sticlelor de lapte, iar vrăbiile se pricep de minune să desfacă hirtia metalizată în care sînt ambalate alimentele. Pe de altă parte, în orașe vînațoarea de insecte, hrana lor obișnuită, este și ea mult simplificată. Orbite de felinarele cu neon sau de farurile mașinilor, muștele și fluturii devin o pradă ușoară. Păsările antropofile apreciază apoi foarte mult gările pe care, în ciuda zgomotului asurzitor, și le aleg adesea ca domiciliu. Zoologii au găsit explicația acestei aparente ciudățenii. Motivul atracției sînt locomotivele care, în goana lor,

șta știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința

strivesc insectele și le rețin pe mască aducîndu-le plocon în gări.

În ce privește adăpostul, orașele oferă repere extrem de variate, clădirile ușurînd considerabil așezarea cuiburilor. Singurul obstacol îl constituie arhitectura: s-a constatat, de pildă, că vrăbiile preferă stilurile încărcate cu ornamente, deoarece marile ansambluri moderne, cu configurația lor geometrică fără asperități, oferă mai puține posibilități de cuibărit. Iar firele electrice sau telefonice, antenele de televiziune sau macaralele au fost luate în antrepriză ca excelente posturi de observație. De altfel, mediul industrial oferă păsărilor și material de construcție. Crenguțele și paiele sînt înlocuite cu vată de sticlă, deșeuri de metal, fire de sîrmă și nailon și chiar cu... confeti sau resorturi de ceas. Viața păsărilor în orașe este, de asemenea, simplificată de lumina artificială care le permite nu numai să vîneze pînă la ore tîrzii din noapte, dar le oferă și refugiu, căldura

Civilizația industrială oferă păsărilor antropolle noi surse de materiale pentru construcția cuiburilor

și securitate împotriva răpitoarelor în arborii din preajma pilonilor electrici. În sfîrșit, animalele care au îmbrățișat viața citadină — șoareci, păsări etc. — s-au adaptat perfect la zgomot, chiar la zgomotul din gări sau aeroporturi unde, în ultimul timp, au început să ridice adevărate probleme de securitate aeriană. Dar, ceea ce este mai uimitor este faptul că anumite specii de păsări, ca de pildă mierla, și-au modificat „vocea” după zgomotul orașelor, începînd să cînte prin mimetism. E celebru cazul unui specimen care a trebuit să fie ucis deoarece imita perfect semnalele de manevră a trenurilor, riscînd să provoace accidente.

Un alt exemplu al adaptării la viața noastră contemporană îl oferă anghielele și somonii care, izbindu-se în migrația lor de baraje, le depășesc pe uscat, cățărîndu-se pe pereți sau executînd salturi puternice în cazul construcțiilor mai mici. Așadar, „A pieri sau a te adapta” pare a fi astăzi de-
viza unui mare număr de specii. Și ea

tehnica
 tehnica tehnica
 tehnica tehnica tehnica
 tehnica tehnica tehnica
 tehnica tehnica tehnica
 tehnica tehnica tehnica
 tehnica tehnica tehnica
 tehnica tehnica tehnica

este cu atât mai mult adoptată, cu cât civilizația se află într-o perpetuă transformare, cu cât arhitectura secolului nostru nu mai este cea a celui trecut, și cu cât industria continuă să se dezvoltă cu pași de gigant.

ECOLOGIE

Oceanul se întunecă

Poluarea cu petrol a mărilor și oceanelor este unul din marile neajunsuri ale civilizației tehnice actuale și de aceea revine mereu în discuție. Deși nu fac vîlvă decît accidentele spectaculoase, ca naufragiul petrolierului „Torrey Canyon” (1967) sau explozia sondei submarine din Canalul Santa Barbara (1969), pericolul este general și cîștigă în gravitate. La începutul deceniului al șaptelea erau înregistrate în medie două avarii de petroliere pe săptămînă: față de cele 200 000 tone de țitei răsbindite în mare în 1948, în 1963 s-au deversat 550 000 tone și frecvența accidentelor continuă să crească o dată cu dezvoltarea

Una din nenumăratele victime ale mării negre provocate de naufragiul lui „Torrey Canyon”

rea rapidă a traficului maritim. În plus, în ciuda unei legislații severe, cantități considerabile de ulei se scurg prin sîmbul elicei cînd petrolierele elimină balastul și reziduurile. Din „Torrey Canyon” s-au scurs în Marea Mînceii 95 000 t de petrol; la Santa Barbara pierderile s-au ridicat la peste 17 000 t în primele 100 de zile după explozie. Dar ciocnirile de nave, erorile de construcție, avariile, spălarea fundurilor de cală și greșelile făcute de echipaje împrăștie sistematic circa un milion de tone de țitei pe an. Produsele petroliere rezultate din accidente de producție, combustibili și lubrifiantii din apele reziduale netratate sau combustibili navali incompleți arși nu sînt cuprinși în această cifră. Dacă ar fi, s-ar vedea că în realitate cantitatea de petrol scurs în ocean este de 10-100 de ori mai mare. Exploatarea petroliere marine care se dezvoltă rapid — 50 de țări posedă de pe acum sonde în largul oceanului sau efectuează foraje de prospectare — sînt o altă sursă de poluare. Erupțiile — ca aceea din Canalul Santa Barbara — dar și expulzarea noroiului de foraj și a ma-

terialului îmbibat cu țitei extras din găurile de sondă, precum și pierderile de petrol din cursul extragerii, depozitării și transportului prin conducte sînt alte modalități prin care petrolul ajunge în apă.

S-a vorbit mult despre pericolul pe care-l reprezintă acest tip de poluare pentru plaje, stațiunile balneare și de odihnă și pentru faună. După aprecieri moderate, peste 25 000 de păsări au fost ucise de petrolul răsbindit de „Torrey Canyon” și de detergenții utilizați spre a-l dispersa. În California hecatomba a fost mai mică la început, dar cu timpul a luat proporții. Cu tot tragismul acestor evenimente, specialiștii socotesc că efectele de durată ale poluării cu petrol sînt și mai importante și grave, deoarece nu se limitează la anumite regiuni, ci pot tulbura întreaga ecologie marină și aduce prejudicii înșuși omului. În plus, dacă efectele imediate sînt vizibile și cunoscute, cele de durată rămîn încă în mare măsură misterioase.

Cel mai mare pericol îl reprezintă toxicitatea diverselor componente ale petrolului. **Hidrocarburile saturate cu punct de fierbere scăzut**, din familia benzinei, considerate la început inofensive, produc de fapt anestezie și narcotiză în concentrații reduse, iar în concentrații mai ridicate lezează celulele și pricinuesc moartea animalelor inferioare. **Hidrocarburi saturate cu punct de fierbere mai ridicat**, ca acelea din seria gazului și uleiului de uns, există în mod normal în multe animale marine; deși n-au, probabil, acțiune toxică directă, ele influențează alimentația și eventual recepționarea semnalelor chimice de comunicare ale unor specii. **Hidrocarburile aromatice**, abundente în petrol, alcătuiesc fracțiunea cea mai periculoasă. Cele cu punct de fierbere ridicat sînt bănuite de efecte carcinogene. Deși acțiunea carcinogenă directă a țiteiului și reziduurilor sale n-a fost încă demonstrată în mod concludent, trebuie să amintim că ele conțin hidrocarburi asemănătoare cu cele din gudronul de tutun. Hidrocarburile aromatice ușoare — ca benzenul și toluenul — sînt foarte toxice pentru om și alte animale. Detergenții folosiți pentru a împrăștia petrolul scurs de pe „Torrey Canyon” erau dizolvați în hidrocarburi ușoare, așa încît au agravat prejudiciile aduse faunei marine și de pe coastă.

Mai mult, deși cunoștințele actuale sînt incomplete, se crede că hidrocarburile din petrol ar putea exercita o influență nefavorabilă asupra întregului lanț alimentar. După ce petrolul este risipit de furtuni sau prin tratare cu detergenți, multe animale marine îl înghit împreună cu apa. O dată intrate într-un organism animal, hidrocarburile rămîn stabile și pot trece prin diverși membri ai lanțului alimentar fără să sufere nici o modificare, ajungînd pînă

la urmă în animale pescuite de om. Ele pot atinge concentrații toxice în animale, le dau eventual un gust dezagrabil și, în timp, s-ar putea să ducă la acumularea substanțelor carcinogene în organism. Dar hidrocarburile amenință direct și populația marină modificînd atracția și respingerea chimică, atât de importante pentru găsirea hranei, alegerea habitatului, înmulțire și apărare. Se crede că poluarea tulbură aceste procese în două feluri: blocînd receptorii senzoriali și imitînd stimulii naturali, ceea ce dă naștere la răspunsuri eronate. Din păcate, pînă acum n-a fost găsit încă un mijloc eficace de combatere a poluării cu petrol. Detergenții, chiar inofensivi, nu fac decît să-l împrăștie, organismele vii rămînînd deci expuse riscului de contact și ingestie. De altă parte, scufundînd pinza de țitei cu materiale hidrofuge s-ar putea ca ea să nu rămînă pe fund, ci să revină la nivele unde să pătrundă în lanțul alimentar. Arderea țiteiului transformă doar poluarea apei în poluarea atmosferei. Încît, pînă la găsirea unei metode active de neutralizare, rămîne doar să

se limiteze fenomenul prin analize de compoziție a apei, în vederea detectării surselor de poluare mai importante și eliminării lor.

ASTRONOMIE

Ce sînt oglinzile de pe Marte?

Pînă la sfîrșitul acestui an astronomii vor avea noi prilejuri să obțină informații despre planeta Marte. Multe date noi vor fi transmise de stațiile interplanetare „Mars-2”, „Mars-3” și „Mars-9”, lansate în mai a.c., care după un zbor de aproximativ șase luni vor ajunge în apropierea planetei Marte. Altele le vor fi dăruite chiar de natură în vara acestui an, cînd savanții vor putea observa planeta Marte de la cea mai mică distanță posibilă: într-adevăr, la 10 august, ziua mării opoziții, Marte se va apropia de Pămînt pînă la 56 de milioane de kilometri. Înainte de a vedea ce intenționează cercetătorii să afle despre Marte, să ne amintim însă ce înseamnă, în astronomie, opoziție. Pentru un observator terestru o planetă este în opoziție cu Soarele dacă acest astru, Pămîntul și planeta respectivă se află aproximativ în linie dreaptă, iar Pămîntul se află între Soare și planetă.

Așadar, ce făgăduiește cercetătorilor marea opoziție din 10 august? Istoria studierii „planetei roșii” a consemnat pe suprafața ei niște fenomene ciudate, un fel de explozii luminoase. Despre natura lor s-au făcut mai multe ipoteze. S-a spus, de pildă, că s-ar datora reflectării razelor solare de către o întindere de apă (după cum se știe, însă, pe Marte există foarte puțină apă) sau de gheața ce acoperă munții marțieni. Alți cercetători au socotit că fenomenele luminoase s-ar datora căderii pe Marte a unor meteoriți mari. V. Davidov, candidat în științe fizico-matematice, a ajuns la o altă concluzie: jerbele sporadice de lumină ar putea fi, cum s-a spus, un produs al reflectării razelor solare, dar în acest caz suprafețele reflectante ar trebui să aibă strălucirea și limpezimea unor oglinzi. Continuîndu-și observațiile V. Davidov a dedus matematic că, fiind seama de poziția Soarelui, a lui Marte și a observatorului pămîntean în momentul producerii unei explozii luminoase, rezultă că suprafața reflectantă nu poate fi decît perpendiculară față de orizontul marțian. Se ridică, însă, o întrebare firească: ce formație naturală de pe Marte poate avea o suprafață verticală, netedă și lucioasă ca o oglindă? Acest rol l-ar putea juca — răspunde cercetătorul amintit — un nor de cristale de gheață intrat în atmosfera planetei (fenomene similare, numite halo, pot fi observate și pe Pămînt). După cum nu e exclus ca pe Marte să existe formații naturale inexistente pe planeta noastră, cu structuri și proprietăți încă necunoscute.

Dintre toate aceste presupuneri astronomii sînt tentați să adopte ipoteza halo-ului. Nu-i mai puțin adevărat, totuși, că argumentarea ei mai are vicii. Astfel, formarea unui halo presupune existența unui nor de dimensiuni mari. Or, după cît se știe astăzi, conținutul mediu de apă al atmosferei marțiene e de o sută de ori mai mic decît cel necesar pentru formarea unui nor mare. V. Davidov e însă de părere că adîncurile Planetei Marte ar putea furniza o cantitate suficientă de umiditate. Ipoteza e

verosimilă, dacă ne gîndim că unele erupții vulcanice de pe Pămînt sînt însoțite de imense degajări de vapori de apă și că pe Marte există vulcani, după cum există și pinze de apă freatică.

Oricît ar fi de plauzibile, ipotezele trebuie însă dovedite. Natura jerbelor luminoase de pe Marte va fi, poate, lămurită în timpul mării opoziții din august a.c. V. Davidov a calculat că în momentul cînd Marte se va afla — în raport cu un observator terestru — în așa-numitul punct antisolar (opus Soarelui), toți norii de pe emisfera planetei întoarsă spre Pămînt ar trebui să reflecte razele solare sub formă de fascicule luminoase. Dată fiind suprafața mare, vizibilă de pe Pămînt, este exclus ca aceste fascicule să treacă neobservate. În caz că ele nu se vor produce, ipoteza halo-ului marțian va cădea și va trebui căutată deci o nouă explicație pentru „oglinzile” de pe Marte.

PSIHOLOGIE ANIMALĂ

Primatele, ființe sociale

Specialiștii în psihologie animală studiază cu multă asiduitate raporturile dintre puii de maimuță și mamele lor. Recent, însă, s-a făcut o investigație specială asupra unui alt tip de comportament al primatelor: relațiile dintre maimuțele tinere de aceeași vîrstă. Cercetarea a fost făcută pe patru exemplare tinere de macac rhesus, născuți la cîteva zile unul de altul. Maimuțele au fost despărțite la naștere de mamele lor și crescute separat timp de cincisprezece zile. Apoi au fost adunate la un loc, într-o cușcă mare, și ținute acolo pînă la vîrsta de trei luni. După aceea au fost izolate alternativ timp de douăsprezece săptămîni; mai exact, stăteau patru zile singure în mici cuști individuale și trei zile în cușca colectivă, după care ciclul era reluat de la capăt. În cursul următoarelor șase săptămîni au fost lăsate împreună, apoi timp de patru săptămîni au fost din nou supuse la același ritm de despărțiri. Cu acest prilej s-a constatat că comportamentul tinerelor maimuțe private de tovarășii lor semăna mult cu acela al maimuțelor lipsite de mamele lor. În cursul primelor ore de izolare, tinerele maimuțe explorau cușca lîpînd; apoi se ghemuiau într-un colț ori se balansau ritmic. Cînd erau aduse din nou la un loc, reinodau numaidecît legăturile de prietenie. Nu s-au obișnuit niciodată cu singurătatea și de fiecare dată luau aceleași atitudini: mai întii, de protest, apoi, de disperare. Mai mult, seria de experiențe a avut ca urmare blocarea dezvoltării comportamentului social al tinerilor rhesus; la nouă luni ei ajunseseră la stadiul de viață socială al unor maimuțe obișnuite de trei luni. De unde s-a tras o dată mai mult concluzia că primatele sînt ființe sociale, iar omul le seamănă foarte bine.

DORESC SĂ ȘTIU

Să-i corectăm
pe stingaci?

„Am două fetițe gemene de 3 ani, amindouă stingace. De peste un an soția mea și cu mine ne străduim să le reeducăm, așa încât acum ele pot mînea cu ambele mîini. Este bine să-i corectăm pe stingaci?”

N. St. București

Foarte multă vreme a fost promovată o adevărată atitudine de reprimare a „stîngăciei”, în special în ce privește scrisul. O asemenea atitudine coercitivă este însă privită astăzi ca lipsită de sens. Intr-adevăr, cînd silim un copil cu adevărat stingaci să se servească de mîna dreaptă, îl punem de fapt în situația unui dreptaci pe care l-am sili să se servească de mîna stîngă.

Această „reprimare” poate deveni, însă, cauza unor dificultăți de scris, de descifrare sau de utilizare a sistemelor simbolice pe care le constituie lectura și scrisul. Iar pînă la urmă, datorită constringerii pe care copilul n-o înțelege și simțicii la care îl supunem, putem ajunge să-i tulburăm climatul afectiv și să-i provocăm serioase tulburări de comportament.

Din punctul de vedere de care ne ocupăm, copiii se împart în 3 categorii:

— marea majoritate — circa 85 la sută — sînt exclusiv dreptaci;

— un mic procent (circa 6 la sută) sînt exclusiv stingaci și pe acești copii trebuie, în principiu, să-i lăsăm să se servească de mîna stîngă, în special la scris;

— aproximativ 9 la sută dintre copii sînt — cum se spune — ambidextri, ori mai corect spus ambimani. Unii dintre ei sînt niște „imaturi” motori, la fel de „stingaci” cu o mîna ca și cu cealaltă, însă nu rareori mai „stingaci” cu dreapta decît cu stînga. În acest caz, ni se pare legitim să-i împiedicăm să se folosească de mîna stîngă la scris. De altminteri, cînd copilul începe să scrie, își alege singur mîna de care se va servi. Unii copii, totuși, ca să nu se deosebească de ceilalți, se silesc să scrie cu dreapta, lucru care trebuie firește încurajat de părinți, cu condiția ca acest lucru să fie stimulativ și nu coercitiv.

Ni se pare însă prematur a hotărî la 3 ani — cît au cele două fiice gemene ale corespondentului nostru — dacă un copil va fi stingaci sau dreptaci. Dominanța „dreptei” sau „stîngii” nu apare cu adevărat decît la începutul perioadei școlare propriu-zise, uneori chiar mai tîrziu.

Se poate spune că „lumea” este a dreptacilor, numai în măsura în care anumite instrumente și unele de lucru sînt concepute și proiectate exclusiv pentru ei; altcum, însă, deosebirea nu ar fi prea mari.

În concluzie, nu trebuie în nici un caz să adoptăm o atitudine rigidă, implacabilă față de stingaci. În principiu, trebuie să lăsăm stingacii adevărați să scrie și să mînince cu mîna stîngă și să nu punem problema „reeducării” decît pentru ambimanii care vădesc o preferință pentru mîna stîngă.

ARTICOL
CERUT DE CITITORIDe la afte
la febra aftoasă

Cititorul N.D. din Vaslui ne întreabă dacă boala sa, numită **afte** — care pînă acum a rezistat oricărui tratament prescris de medici — este tot una cu **febra aftoasă**.

Îi vom răspunde de la bun început că, deși unele simptome sînt asemănătoare, comportînd cam același tratament, cauzele lor sînt însă diferite.

Prin **afte** înțelegem o afecțiune bucală, destul de frecventă, care constă în leziuni ulcerose rotunde mai mici sau mai mari, unele cu aspect de herpes, avînd o mărime de 10—30 mm, și care pot apărea în oricare parte a cavității bucofaringiene (stîlpul faringieni, vîlul palatului), dar mai ales pe mucoasa feței interne a buzelor sau pe friu și pe marginile limbii.

Provocată pare-se de un virus, boala începe prin două-trei pete roșii, dureroase, urmate apoi de vezicule care

Aparat pentru măsurarea pulsului

Foto : N. Hrennikov (APN)

se rup foarte repede, formînd o ulcerăție rotundă sau ovalară, acoperită de un depozit galben, foarte aderent. De cele mai multe ori leziunile, benigne, durează 1—6 săptămîni, vindecîndu-se de la sine.

Printre factorii favorizanți ai afteilor amintim de abuzul de tutun, alimentele iritante, tulburările gastrointestinale (dispepsia, constipația), unele stări fiziologice (sarcina, menstruația), unele stări patologice (avitaminozele).

Tratamentul constă în gargarisme cu Rivanol și Romazulan diluat sau atingeri la 2 zile cu nitrat de argint 2%. Utilizarea în terapeutică a antibioticelor și a corticosteroizilor a scurta mult evoluția leziunilor.

În general, **ulcerațiile herpetiforme** reacționează favorabil la aplicațiile locale de tetracilină. În celelalte forme de afte bucale, badijonările leziunilor cu doze mici de steroizi — 0,25 mg hemisuccinat de hidrocortizon sau 0,25—1 mg/zi acetamid de triamcinolon — timp de cel puțin 4—8 săptămîni duc la vindecări radicale ale bolii.

Febra aftoasă este o așa-zisă **zoonoză**, frecventă în special la bovidae și ovidee, dar transmițîndu-se și la oameni sub forma unor erupții cutanate și leziuni ale mucoasei bucale. Veziculele febrei aftoase se sparg repede, lăsînd ulcerații rotunde, ovalare, de culoare galbenă-cenușie, înconjurată de o zonă de inflamație roșie-aprinsă. Mucoasa bucală și gingivală este și ea inflamată, cu un miros urît, salivă abundentă, febră ridicată, ganglionii măriți și dureroși.

Leziunile, odinioară foarte periculoase, se vindecă acum urmînd același tratament cu tetracilină și corticosteroizi, la care se adaugă însă seroterapia specifică antiaftoasă.

Medicus

ATENȚIUNE,
AUTOMOBILIȘTI !

Volanul și... inima

Dr. Piotr Silionov de la clinica cardiologică din Moscova a efectuat electrocardiografele mai multor automobiliști; cu prilejul acestui studiu el a descoperit existența unor modificări ale ritmului cardiac și anomalii ale undelor electrice pe electrocardiografele unor inși în aparență sănătoși.

Studiul a fost ulterior extins la un număr și mai mare de indivizi, considerați din punct de vedere clinic perfect sănătoși, diagnosticînd, de aseme-

nea, la un număr din ei diverse forme de boli cardiace. Cum conducerea automobilului este un factor favorizant al declanșării crizelor de angină pectorală, scopul studiului a fost să cerceteze dacă ritmul cardiac indică apariția accesului anginos și să observe modificările produse pe electrocardiografele acestor bolnavi sub influența stress-urilor zilnice date de conducerea automobilului.

Au fost studiați astfel un număr total de 72 subiecți, dintre care 32 prezentau un cord aparent normal și 40 un cord „anormal” (cei mai mulți coronarieni). Rezultatele studiului au arătat că atît la majoritatea celor cu un cord normal, cît și la bolnavii de afecțiuni coronariene, ritmul cardiac se accelerează în timp ce conduc. Electrocardiografele făcute cînd ritmul cardiac depășea 140 pulsații pe minut au arătat și modificări ale undelor electrice la 3 din cei 32 automobiliști cu un cord sănătos, în timp ce — în aceleași condiții — s-au observat importante anomalii ale undelor la 13 din cei 40 de bolnavi, în mare majoritate coronarieni, la 6 din ei fiind chiar foarte grave.

Din acest interesant studiu se desprinde clar concluzia practică exprimată în sfatul adresat coronarienilor, ale căror crize de angină pectorală sînt ușor provocate de „emoțiile” inerente conducerii automobilului, precum și celor cu insuficiență cardiacă de a renunța la plăcerile „artei volanului”.

Este un act de prudență atît pentru cei bolnavi, cît și pentru toți cei din jurul lor, căroră riscul unui accident cardiac produs în timpul mersului le-ar pune viața în pericol.

Dr. N. Petuhin

esculap
esculap esculap
sculap esculap escula
lap esculap esculap esc
, esculap esculap esculap
;culap esculap esculap escu
ip esculap esculap esculap e
sculap esculap esculap escula
lap esculap esculap esculap e

Poșta medicului

L.F. — Iași : De obicei numai în fracturile ultimelor falange este suficientă imobilizarea prin intermediul unei benzi de leucoplast. În cazul dv. — fractura primei falange — credem că imobilizarea reducerii trebuie făcută printr-o cismă gipsată. Radiografia ar arăta dacă s-a produs o consolidare vicioasă, în care ca un susținător plantar ar putea aduce orecare ameliorare a durerilor și corectarea mersului.

M.M. — Baia Mare : Există și o leucoree fiziologică, care nu reclamă nici un tratament. După părerea noastră însă, dv. ați contractat o pielocistită (colibacilară ?) ca urmare a acelei „răceli”. Ar fi indicată deci o cură de Cloramfenicol (1,5 g/zi) timp de 10 zile, urmată de o cură de Neozazol (6 cpr./zi) alte 10 zile și spălături locale cu apă caldută.

TOP. NIC. — Tr. Severin : E adevărat că noi cerem uneori corespondenților noștri să ne comunice rezultatele unor examene de laborator, dar nu să ne și trimită (și mai ales prin poștă, ceea ce contravine unor elementare reguli sanitare) înseși „produsele” de examinat. Din nefericire „substanța” împrăștiată pe scrisoare a făcut-o total ilizibilă. Ca urmare vă propunem să repetați doleanțele dv., fără a ne solicita și examene de laborator pe care nu le putem face.

Ing. NIROS — Loco : 1) La bărbatul vîrstnic se produce adeseori o hipertrofie benignă a prostatei care prin ea însăși nu este periculoasă pentru organism, dar a cărei prezență poate fi cauza unor tulburări în evacuarea vezicii urinare, răsfîrîndu-se asupra întregului aparat urinar. 2) Veți citi în curînd un articol pe tema „prostatitelor” în pagina noastră medicală. 3) Consultați un endocrinolog. 4) În rinita atrofică postoperatorie veți face badijonaje locale cu : Rp. Iod metaloid 0,05 g, iodură de potasiu 0,10 g, glicerină 30 g. Aplicați apoi următoarea pomadă vitaminizată : Rp. Vitamina A 50.000 u, mentol și camfor, cite 0,05 g, acid boric 1 g, lanolină 3 g, vaselină 7 g. 5) Așupra acestei chestiuni poate decide numai specialistul în probleme de medicina muncii din cadrul întreprinderii sau policlinicii de care aparțineți.

MARINESCU ALEXANDRU — București : Nu cunoaștem nici numele medicului, nici produsele despre care ne scrieți.

MARILENA — Iași : În hipertricoza facială veți evita raderea, epilarea manuală sau cu raze Röntgen. Paliativ, decolorarea perilor cu : Rp. Perhidrol și lanolină, cite 5 g, vaselină 10 g. Curativ, electroлізу sau diatermocoagulare cu un ac fin efectuată de un specialist experimentat.

R.B. — Timișoara : Simptomele pledează pentru o aerofagie, deși numai un examen radiologic ar putea preciza diagnosticul. Ca tratament simptomatic, în afara recomandării de a lua mese moderate, fracționate, evitînd băutul și vorbitul în timpul meselor, ar fi indicată o cură mai îndelungată de Bergofen retard, cite un comprimat dimineața și scara (după 14 zile, doza poate fi scăzută la 1 comprimat/zi) asociat cu Carbo medicinalis, cite 2 comprimate după fiecare masă.

CONSTANTINESCU ELENA — București : Este evident caracterul alergic al acestei eczeme hiperkeratizice. De aceea credem că în medicație ar trebui introdus un antihistaminic de sinteză, de exemplu Clorfenoxamină, 3—4 cpr./zi asociat cu un tranchilizant de tipul Meprobamat, 2—3 cpr./zi. Local, infiltrații cu Hidrocortizon diluat 1/1 cu xilină 20%, în sedințe bisăptămînale, unguente cu corticoizi după formula următoare : Rp. Locacorten 15 g (un tub), acid salicilic 0,50 g, gudron 0,50 g și radioterapie cu raze Bucky.

DAN VASILE — Galați ; RADU TUDOR — Brăila : În prostatita cronică băile calde de șezut, masajele, supozitoarele decongestive tip Hemorzon și o medicație stenică cu Folcisteină U în serii de 30 injecții repetate periodic pot da ameliorări notabile.

(Continuare în pag. 11-a)

PARAGUAY

Piranha din Riul Morții

În apele din sudul Paraguayului mișună, nevăzuți, piranha — niște pești de o sută de ori mai lacomi decât alți semeni ai lor. Orice fel de carne fi atrage ca un magnet. Adevărați monștri, despre piranha circulă tot felul de istorii fioroase: ba că un om dintr-o barcă și-a scos mina peste bord și într-o clipă i s-a retezat un deget, ba că, în timp ce trecea un riu, o vacă a fost devorată pînă la oase și că un înotător neatent a căzut victimă acestor fiare etc. Celebrul naturalist Alexander von Humboldt spunea că piranha sînt una din cele mai

sudul Paraguayului. La un moment dat undița mi s-a smucit din mină și am înțeles că se prinsese ceva în ea. Am tras-o, dar era foarte ușoară. Pe mal s-a rostogolit un peștișor argintiu abia ceva mai mare decât laba mîinii mele și nu mai fioros decât păstrăvi pe care-i pescuim în copilărie în Sierra Nevada. Dar am uitat numaidecît de această comparație în clipa cînd am văzut maxilarul peștișorului care încerca disperat să se desprindă din cirlig. Dacă cirligul n-ar fi fost de oțel, piranha l-ar fi retezat într-o secundă.

Resturile unui animal devorat de piranha.

mari calamități ale Americii de Sud, iar ihtiologul Georges Myers că: „...au dinții atît de ascuțiți și maxilarele atît de puternice încît pot rețea ca un brici o fișie de carne din trupul unui om sau chiar al unui crocodil, iar un deget cu os cu tot la fel de fulgerător ca un cuțit de măcelar”.

Și totuși, în multe regiuni din centrul Americii de Sud copiii se bălăcesc fără grijă în riuri în care trăiesc piranha, iar mamele lor spală rufe virite în apă pînă la briu. Iar un antropolog brazilian care a locuit mai bine de douăzeci de ani în această zonă a scris: „În tot acest timp nu mi s-a întimplat niciodată să am ceva de suferit din cauza acestor pești care viră spaima în oameni”.

Un biolog nord-american a descris astfel întîlnirea lui cu piranha: „Pescuim pe malul unui riuleț din

Insoțitorul paraguayean m-a prevenit, pe un ton ce nu admitea replică, să nu mă ating de pește. Apoi l-a apăsat cu pantoful de pămînt, l-a scos cu grijă cirligul și, apucîndu-l prudent de branhiile, l-a ridicat. Prada mea, pe numele-l științific Serrasalmas Natte-reri, era argintie pe laturi și galbenă pe abdomen, cu alte cuvinte un pește foarte banal dacă facem abstracție de maxilarul cu dinți triunghiulari ascuțiți ca briciul”.

În apele din zona tropicală a Americii Latine trăiesc douăzeci de specii de piranha, care se deosebesc între ele prin forma capului, culoare, dimensiuni și temperament. În această zonă piranha pot fi întîlniți în toate apele curgătoare sau stătătoare. În Guyana sînt numiți „piraya”, în alte regiuni „cariba”. Dar cel mai răspîndit nume este piranha care în limba indienilor tupi înseamnă: „pira” — pește și „ranha” — dinte.

Unele specii de piranha au tendința de a se aduna în bancuri, altele sînt individualiste și numai gustul sau mirosul de singe ori de carne crudă le strînge la un loc. Unele preferă bulboanele adînci, altora le plac locurile din preajma limbilor de nisip. Unele caută ape liniștite, altele vîltoarele. Unele sînt foarte feroce, altele doar moderat agresive. Unele sînt, se pare, omnivore, dar cele mai multe preferă carnea și atacă chiar și omul.

Cine vrea să străbată zona geografică de răspîndire a acestor pești trebuie să înceapă călătoria la hotarul dintre Argentina și Paraguay, apoi să treacă în Brazilia, în regiunile centrale, după care să ajungă în delta Amazonului și în cele din urmă în nordul Surinamului.

„Tocmai cînd începusem să mă îndoisesc de veridicitatea cumplitelor povești care circulă despre piranha — a arătat biologul nord-american susmenționat — un prieten, vîntor și pescar, mi-a spus că o să mă ducă pe Riul Morții, unde există cei mai ferocei piranha din lume”.

Riul Morții, afluent al Araguaiei, e numit se pare așa în amintirea unui măcel despre care nimeni nu mai știa însă nimic precis. Se spune că niște războinici indieni au ucis odată acolo mulți misionari sau soldați brazilieni. Dar există o versiune care afirmă că riul a fost botezat așa din cauza ferocității peștilor piranha.

„Ghicindu-mi parcă gîndurile, gazda noastră, o femeie bătrînă, mi-a spus: — Piranha de pe la noi nu sînt răi. Ori poate credeți că i-am dresat? m-a întreat ea rîzînd. În fiecare dimineață cireada noastră trece riul, iar seara se întoarce acasă.

Și ne-a sfătuit să ne ducem în sus pe riu, unde trăiau, într-adevăr, pești feroce. Vorbea cu atîta convingere, încît am crezut-o și ne-am urcat iar în barcă.

În hățiturile de pe mal se auzeau țipete de maimuțe. Prietenul meu a coborît și s-a înfundat în desîș cu arma în mină. După cîteva minute a răsunit o salvă și, curînd, prietelul s-a întors cu o maimuță moartă. Voia s-o folosească drept momeală.

Mai întii am aruncat undițele. Peștii au mușcat imediat momeala și am scos din apă niște nattereri cu burta roșcată. Deci nimic deosebit. Senzaționalul a început pentru mine în clipa cînd prietenul meu a legat maimuța cu sfoară și a zvirlit-o în apă, fixînd strîns celălalt capăt al frînghie de o creangă. Deodată, suprafața apei a început să se agite și, deși mișcarea era destul de slabă, ne puteam imagina activitatea febrilă din adînc. Am privit așa timp de cinci minute și cînd apa s-a liniștit ne-am îndreptat spre copac. Insoțitorul meu a tras de frînghie și a scos din riu... scheletul maimuțel.

Încît, acolo, pe Riul Morții m-am convins cu adevărat de ferocitatea unui banc de piranha infometați”.

(După „Vokrug sveta“)

NIGERIA

Prima convorbire cu un rege

Dacă o femeie din tribul yoruba naște doi gemeni, conform tradiției cel mai mare nu e socotit cel care vine pe lume cel dintîi, ci ultimul. De ce? Explicația este destul de originală.

Gemenul care se naște ultimul devine parcă un fel de conducător. „Ieși!” — îi poruncește el fratelui. Ieși și vezi cum e lumea în care o să trăim. Merită oare să vin în ea? E bună? Mă așteaptă? Du-te!... Așa se naște cel dintîi care, prin țipătul lui, vestește că s-a născut. Și tot prin acest țipăt își informează fratele despre ceea ce a izbutit să vadă și să înțeleagă, și comunică primele impresii despre pămîntul pe care vor trebui să trăiască amîndoi.

Acest pămînt se numește Nigeria. În cuprinsul lui trăiesc peste cincizeci de milioane de oameni. E o țară mare, populată de multe triburi. Regiunea nordică e complet deosebită de cea sudică.

Făclia independenței care arde într-o piață din Lagos reliefează deopotrivă avioanele cu reacție de pe cerul nigerian ca și tatuajele colorate ale trufașelor căpetenii de triburi din micile sate ale junglei. Luminează imposibilele moschei din nordul musulman și naivele măști rituale ale artizanilor din Benin; uzine, sonde petroliere și prăvălii meșteșugărești, universități moderne și lăcașurile de rugăciune africane de pe țărmul oceanului, autostrăzi asfaltate și jungla înăbușitoare. Făclia independenței luminează trecutul greu al Nigeriei. Prezentul ei. Viitorul ei. Vechile-i și noile-i tradiții.

Ajunși la Ife, ne-am îndreptat spre palatul regelui, cîrmuitor tradițional al acestei provincii. Astfel de regi există în aproape toate orașele, mai mult sau mai puțin mari. Cîndva ei erau adevărați stăpîni ai țării. Acum puterea le este limitată; regii se ocupă în general de problemele locale ale triburilor, aplanează conflictele, prezidează festivitățile și sînt consilieri ai guvernantilor militari.

Așadar, ne-am apropiat de palat. Am parcat mașina la umbră, sub un copac, și am pornit spre porțile sculptate și vopsite în mai multe culori. Era la amiază și peste tot domnea o zăpușeală insuportabilă. Pe străzi nu era țipenie de om. Întreaga natură se afla sub stăpînirea tiranică a unui soare necruțător.

Abla făcusem cîțiva pași și, deodată, tăcerea înăbușitoare a fost ruptă de un răpăit de tobă. Tobele ba tăceau, ba iru-

peau din nou, vestindu-l pe rege că sosiseră niște oameni necunoscuți. Era serviciul de informații al regelui. Aveam de-a face cu cea mai veche, cea mai tradițională formă de comunicații africane: tobele vorbitoare.

Dar iată și o altă tradiție, poetică și originală: felul în care unele triburi nigeriene își iau rămas bun de la morți. Cei care mor tineri sînt plînși mult de rudele neconsolate. Dar cînd se săvîrșește din viață un bătrîn, el e însoțit pînă la groapă de o muzică veselă și de risete contaminate. Iar în jurul mormîntului cei din cortegiul funerar mai că nu dansează. Care-i explicația mitului? Să fie cumva un sacrilegiu? Ori poate că insoțitorii l-au urît pe răposat în timpul vieții? Dacă sînt întrebați, rudele și prietenii răspund: „Dacă l-am urît? A, nu, a fost un om foarte bun, foarte inteligent, foarte blînd... Ne bucurăm că a trăit printre noi. Că a trăit atît de mult. Moartea lui e tristă, dar principalul e că a trăit, înțelegeți? Că a izbutit să facă mult bine în viață. De aceea ne amintim de el cu bucurie”. Pentru un european, un astfel de raționament poate părea bizar. Dar trebuie să admitem că el are un simbură rațional.

O altă tradiție veche din trecutul Africii tropicale este neobișnuitul respect pentru tot felul de amulete, încrederea în vraci și vrăjitori. Aproape toți locuitorii poartă amulete. Chiar și cei care nu prea cred în ele. Dar, oricum, le poartă pentru orice eventualitate. Dacă odată și odată le-ar putea fi de folos? Amulete mici cît un bănuț, în formă de elefant, prinse la încheietura mîinii, scoici minuscule, zeități din os — toate laolaltă apără, spune tradiția, împotriva relelor. A bolilor și a farmecelor, a trădării și geloziei, a minciunilor și sărăcirii. Talismane care aduc noroc purtătorului și ghinion rivalilor.

Cumpărarea amuletelor se desfășoară cam în felul următor: negustorul, un om cărunt, te ascultă, se gîndește o clipă, privește spre cer, clatină din cap, după care, rostind un descîntec inteligibil, începe să-ți pregătească ceea ce ai nevoie. Norocul tău, îți spune, că din întîmplare are totul la îndemînă. Așadar vrei o amuletă care să-ți aducă fericire. Atunci ia ce-ți oferă el și norocul o să-ți surdă.

Tradițiile sînt ca și oamenii; se nasc, trăiesc, mor, înlocuindu-se unele pe altele. Sînt bune și naive, frumoase și înțelepte, dar și efemere.

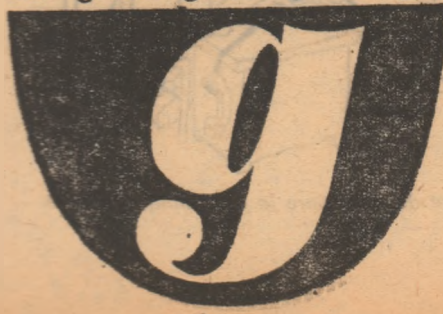
Să mă întorc însă la întîlnirea cu regele. Nu știu cum se întîmplă cu alții, dar eu, cînd a fost vorba de contacte cu capete încoronate, n-am avut noroc. Nu mi-a mers. Încît întrevăderea cu regele orașului Ife era prima mea întîlnire la acest nivel. Mă înțelesesem din timp cu secretarul, așa încît eram așteptat. Palatul regal — o clădire mare cu un etaj — nu e impunător și nici somptuos. De altfel și interiorul este destul de modest. Săli mari, cu mobilă puțină. De-a lungul unui perete erau două fotolii vechi în stil englezesc, un divan elegant, apoi cîteva scaune din material plastic cu picioare metalice și alte cîteva piese. Lîngă neretele principale era tronul regal. Alături, un fildeş imens — simbolul puterii. Cînd regele, un bărbat uscățiv, cărunt, în haine albe a intrat în sală, nigerienii care ne însoțeau au căzut în genunchi, lungindu-se pe covor. Regele și-a binecuvîntat supușii și le-a îngăduit să se ridice. Apoi s-a îndreptat spre tron, s-a așezat, iar pe mine m-a pofit să iau loc alături. S-a infiripat o discuție vioaie ca un rîuleț de munte și în același timp lentă ca arșița. Regele mi-a mulțumit pentru vizită și mi-a oferit un dar tradițional pentru tribul yoruba: un pumn de nuci-cola despre care se spune că cine le mănîncă devine mai puternic și trăiește mai mult.

R. Rojdestvenski

— Se vede o stație de benzină!

globu
globul globul
globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul

CASA PRIETENIEI ROMÂNŌ - SOVIETICE - BUCUREȘTI

PROGRAMUL MANIFESTĂRIILOR
5-11 iunie 1971

Sâmbătă 5 iunie, ora 19,30: Seară omagială: „Nicolae Iorga - ilustru istoric și publicist român” (cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la naștere). Vor vorbi: **prof. dr. docent Mihai Berza** - membru corespondent al Academiei R.S. România, **prof. dr. Ovidiu Papadima, Eugen Stănescu** - membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice. Urmează filmul documentar „Nicolae Iorga” și un film artistic.

Luni 7 iunie, ora 19,30: Ciclul: „Civilizația în afluxul tehnicii”. Dezbateri publice la: „Ritmul transformărilor și prognoza tehnologică”. Participă: **ing. Ion Crișan** - director general în Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini, **prof. univ. dr. M.C. Demetrescu** - membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice, **ing. Florin Munteanu** - director adjunct științific al Institutului de electronică și tehnică de calcul. Discuția va fi condusă de **Alexandru Deteșan**, redactor la revista „Viața economică”. Urmează filmul documentar „Orizont științific” și un film artistic.

Mărti 8 iunie, ora 19,30: Seară de teatru: „Teatrul românesc și dimensiunile istoriei”. Va vorbi: **conf. univ. Mihai Dimiu** - regizor. Urmează un spectacol de teatru cu piesa „Lăpușeanu” de Dan Micu, după nuvela „Alexandru Lăpușeanu” de Costache Negruzzi în interpretarea unui colectiv artistic al Studioului „Cassandra” al Institutului de artă teatrală și cinematografică I. L. Caragiale.

Miercuri 9 iunie, ora 19,30: Rubrica: „Cerințele educaționale ale epocii”. Discuție la masa rotundă: „Orizontul politehnic al omului contemporan”. Participă: **prof. dr. ing. Constantin Iamandi** - decanul Facultății de instalații pentru construcții, **conf. univ. dr. Vasile Tărăboi** - director general al Institutului central de documentare tehnică, **conf. univ. dr. Ion Stanciu**. Discuția va fi condusă de **Nicolae Vințanu**, cercetător științific la Institutul de științe pedagogice. Urmează filmul documentar „Anii electronicii” și un film artistic.

Joi 10 iunie, ora 19,30: Ciclul: „Univers științific sovietic”. Conferința: „Științele geologice în competiție cu timpul”. Va vorbi: **conf. univ. dr. Simion Pauliuc**. Urmează filmul documentar „Buhara Ural” și un film artistic.

Vineri 11 iunie, ora 19,30: Rubrica: „Inscripții pe columna țării”. Simpozionul: „România industrială la scara anului 1975”. Vor vorbi: **ing. Mihai Martinescu** - adjunct al ministrului Industriei construcțiilor de mașini, **ing. Ion Popescu** - adjunct al ministrului industriei ușoare, **conf. univ. dr. Ion Răvar** - director general adjunct al Direcției Centrale de Statistică. Urmează filmul documentar „Retorte și giganti” și un film artistic.

Manifestările vor avea loc în grădina de vară a Casei prieteniei româno-sovietice din str. Batiștei nr. 14

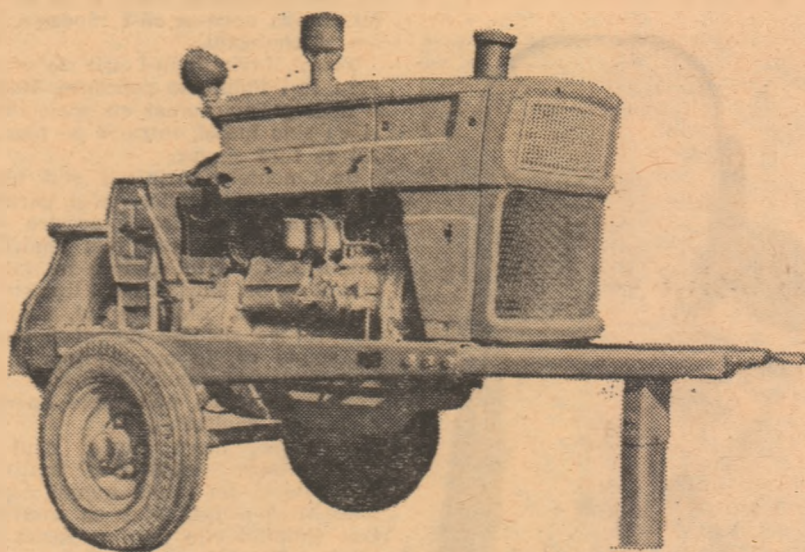
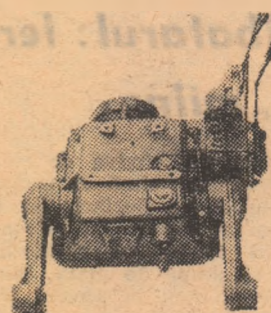
UZINA DE REPARAȚII GALAȚI

B-dul G. Coșbuc nr. 256,

telefon 15830-15831

EXECUTĂ

- agregate de pompare tip D. 108-12 (toli)
- ridicător hidraulic monobloc automat
- remorcă monoax pentru transportat lădițe cu struguri din vii cu distanța m' imă între rînduri de 1,8 m și 3 m, precum și remorcă pentru transportat lădițe cu fructe.
- nicovale pentru forjă tip 63 kg., 100 kg. și 150 kg.
- diverse piese de schimb pentru tractoare și mașini agricole.

GALLUS

VOPSEȘTE ȚESĂTURI
DIN MĂTASE, BUMBAC,
LĂNĂ, ROCHII,
HAINE,
BLUZE

1 NEGRU

15 VIOLET

6 VERDE OLIV

18 GRI TOP

3 BLEU VERT

25 CARMIN

ȘI ÎN
ORICE
ALTE CULORI
ȘI NUANȚE

COLOROM

Respectați
modul de întrebuințare
Indicat pe fiecare plic
„GALLUS”

● Consultați tabelele de culori „GALLUS” ●

COMBINATUL Textil GALAȚI

B-DUL REPUBLICII Nr. 158 Telefon 16135

PRODUCE:

- ȚESĂTURI DIN BUMBAC ȘI CELOFIBRĂ, imprimare, uni, în desene și culori moderne și variate
- LENJERIE BĂRBĂTEASCĂ ȘI DE FEMEI (cămași, pijamale etc.)
- FRÎNGHII ȘI SFOARĂ în diferite grosimi (din cinpă)

Poșta medicului

(Urmare din pag. 8-a)

MANUELA - Băicoi; A.A. - Iași; **ZETI** - Com. Rîndunica, jud. Tulcea: În leucoree (poală albă) spălături vaginale zilnice cu o soluție obținută prin dizolvarea unui plic (3 g) Septovag în 1 l apă caldută; Tetracilină, câte 1 drajeu la 4 ore, în prima zi, și la 6 ore în zilele următoare, timp de 5-6 zile.

ANA DONA - București: 1) Aspectul descris este cel de peladă decalvană. În acest caz corticoterapia (Prednison 30-40 mg/zi) asociată cu Folcisteină U, în injecții, Pantotenat de calciu fiole și vitamina B₁ cpr., eventual Gerovital H₂ și iradiatii locale cu ultraviolete ar putea da rezultatele dorite; 2) În keratoconjunctivite pruriginoase se fac instalații și băi oculare cu soluție apoasă de Extract total de ochi (ETO). 3) Numai chirurgia care v-a operat poate hotărî asupra conduitei de tratament; 4) Vă sfătuim să consultați un dermatolog.

ANCA - București: Pentru spălaturile feței seboreice și acneice se vor utiliza fie săpunuri medicinale pe bază de Borax, fie o soluție diluată de Bromocet 1%. Sînt indicate și iradierea generale și locale cu ultraviolete sau, cu prudență, radioterapia superficială. Veți evita, pe cît cu putință, lumina soarelui directă și căldura iradiată de plită. După folosirea „măștii” de iaurt (15-20 minute), spălați pielea cu preparatul Lavoderm D. Și acum, o rețetă de pomadă anticneică: Rp. Sulf precipitat 1 g, ihtiol, și rezorcină câte 0,50 g, talc și oxid de zinc câte 1 g, hidrocortizon 200 mg, lanolină și vitamina A sol. uleioasă câte 5 g.

NICOLAE SALIGNI - Săliște: Am primit prospectul medicamentului anti-diabetic Bucarban (prod. Chinoin - R.P.U.). Este o sulfamidă hipoglicemiantă cu o formulă echivalentă produsului românesc Cicloral.

GHEORGHE I. LACATUȘ - Com. Aluniș, jud. Prahova: Dacă analiza a confirmat existența unei ciuperce, după toate probabilitățile (ținînd seama și de tratamentul urmat) dv. suferiți de o stomatită candidozică. Afecțiunea va fi tratată prin: gargarisme cu soluție Fenosept 1 lingură la 1 litru de apă; badijonări de glicerină cu Stamicină (10 000 u.l./1 g glicerină) de trei ori pe zi; pulverizări cu Stamicină încorporată în lactoză în proporție de 10 000 u.l./1 g lactoză; de trei ori pe zi. Veți suge, de asemenea de 2-3 ori/zi câte un drajeu de Stamicină, menținîndu-l în cavitatea bucală un timp cît mai îndelungat. Durata tratamentului va fi de 10-12 zile, prelungindu-l la nevoie. În raport cu evoluția bolii. În caz că ciuperca manifestă rezistență la Stamicină, trebuie asociat încă un antibiotic foarte activ: Amfotericina B, administrat i.v. în doze de 1,5 mg/kilocorp/zi.

Magi și eretici, dar nu numai atit...

(Urmare din pag. 4-a)

descoperiri ale metalurgiei din Evul Mediu timpuriu.

În două milenii de căutare, de experiențe, alchimistii n-au obținut nici un gram de aur. Au realizat, însă, multe reacții chimice, au elaborat o tehnologie chimică, au descoperit o sumă de combinații și de noi substanțe și ar fi obținut, bineînțeles, mult mai mult dacă nu și-ar fi rezumat activitatea la căutarea iluzoriei „pietre filozofale”.

Cele trei femei din viața lui Michael Faraday

(Urmare din pag. 2-a)

incepuse să aibă mari dificultăți cu memoria, Sarah l-a dus la odihnă în Elveția, l-a îngrijit cu dragoste și devotament și a dăruit științei încă 20 de ani din viața soțului ei. Ultima și cea de-a 16 041-a experiență științifică a fost făcută astfel de Michael Faraday la 12 martie 1862, la venerabila vîrstă de 70 de ani.

Cîtă deosebire față de o întîmplare similară din viața lui Davy care, în 1827, surmenat și otrăvit „cu vapori toxici” a trebuit să suporte și despărțirea de Lady Jane și să plece fără ea pe continent. La rugămintea de a o mai vedea o dată pe patul morții, marele chimist, atît de nefericit în căsnicie, a primit o scrisoare ireproșabilă ca stil și bună de publicat: „Am primit, scumpe Sir Humphry, scrisoarea dumitale exprimînd sentimente atît de duioase și de prețioase pentru mine. Pînă azi am fost reținută aici de medici dar miine plec. Am să plec în cea mai mare viteză pentru a nu ajunge prea tîrziu...”.

A ajuns însă prea tîrziu. Marele Humphry Davy a murit singur printre străini, într-un hotel din Geneva, la 30 mai 1829, la numai 51 de ani.

Celibatarul: ieri, azi, mâine

Burlăcia era cindva de rușine. Societatea antică elină îi excludea din rândurile ei pe burlaci, iar statul îi supunea la impozite atât de mari, încât unii contractau căsătorii fictive numai să scape de plată. Dar și mai aproape de noi, în scutul trecut, de pildă, burlacii erau un subiect predilect al umoriștilor, iar mulți scriitori îi descriau ca pe niște ratași cu revelele hainei veșnic pline de scrum și de mătreață.

Dar totul se schimbă... Burlacul s-a transformat și el: unde mai sînt acum ghețele necurățate și costumul neglijent, privirea sfioasă și zîmbetul speriat la vederea unei femei cunoscute? Pantaloni strîmți sau cu dunga ca lama de cuțit, cămașa extravagantă sau puloverul „din pachet” ar putea fi invidiate de mulți bărbați apăsați de griji și cheltuieli mai prozaice. Ba și privirea i-a devenit alta — sigură, mulțumită. Chiar ironică.

De unul singur e mare plictiseală...

Oamenii însurați au simțit, probabil, nu o dată compătimirea condescendentă a vreunui burlac: ei, frate, ți-e greu? Ce să-ți fac, singur ți-ai făcut-o, cine te-a pus să-ți viri gîtul în jug? Și dacă în clipa aceea mai au și minile ocupate cu sacose pline și scapără de grăbiți ce sînt să-și ia copilul de la grădiniță, necazul e și mai mare. Fac prinsoare că în asemenea momente chiar și în cei mai buni familisti începe să incolțească sămintă îndoielii.

Celibatarul de azi iubește viața. E mare amator de teatru și un meloman rafinat (are mult mai mult timp), e sociabil, iar pe femei nu le mai oculte de fel. Dimpotrivă.

Aceasta-i transformarea psihologică suferită de burlac în secolul nostru de mare progres tehnico-științific. (Înțeleg prin burlac bărbatul care are o atitudine negativă față de căsătorie, nu singuraticul în general). De unde provine însă acest „negativism”, care-i sînt rădăcinile?

Să lăsăm de o parte cauzele economice, care ar putea explica eventual ceva numai în societatea burgheză: nesiguranța zilei de mâine, teama de șomaj, lipsa de mijloace. Să facem abstracție și de bolnavi. Și să mergem drept la țintă: un burlac între 28 și 42 de ani, care și-a terminat studiile, are în general existența asigurată și personalitatea formată. În majoritatea cazurilor burlacul nostru este astfel un ins care nu vrea să dea avantajele sigure, după părerea lui, pe

altele îndoielnice. Insurătoarea e o grijă în plus, n-are decît să și-o ia pe cap cine vrea — își face el socotelile.

Foarte aproape de burlac e apoi „semiburlacul”, adică amatorul de a-și trăi viața. Nici credo-ul lui nu strălucește printr-o mare adîncime filozofică: „Insurătoarea e o treabă plicticoasă, chiar dacă e necesară pentru perpetuarea speciei. Pe mine lăsați-mă să-mi trăiesc viața cît mai mult”. Și și-o tot trăiește pînă pe la 40 și ceva de ani.

Bineînțeles, printre necăsătorii există și oameni pur și simplu nehotărîți. Dar numărul lor e foarte mic, ca și al celor pe care insurătoarea i-ar stingheri în activitatea științifică sau de creație. Altminteri, academiile și uniunile de creație ar fi pline de burlaci.

Dar poate că celibatarul n-au suficient spațiu locativ ori resurse materiale? Nu. Statisticile arată categoric că în general burlacii au tot ce le trebuie și că uneori venitul le e chiar mai mare decît al celor însurați și cu copii (dacă e să-l împărțim pe cap de locuitor). Înseamnă atunci că burlacul e un egoist? Da! Din punctul de vedere al societății, un bărbat sănătos și cu existența asigurată, care nu vrea să se însoare numai pentru a putea face pe „fluturașul”, e un egoist sălbatic. Ca și „semiburlacul”, de altfel. Intrucît toată grija lui e ca nu cumva nevasta să-i răpească liniștea și confortul.

Totuși, învinuindu-l atît de grav, aș vrea să-l indulcesc pedeapsa. Burlacul e nedrept nu numai cu societatea, ci și cu sine însuși, intrucît pe plan moral se fură singur.

Sentimentele părintești sînt necesare nu numai copiilor, ci și părinților. Copiii aduc în viața noastră culori noi, ne fac mai buni, mai tandri, mai înțelepți. Cu alte cuvinte ne fac mai omenoși. Or, burlacul se lipsește de toate acestea. Emoțiile lui, sentimentele lui se risipesc numai pentru el. Se spune că, în culmea gloriei, dramaturgul Alexandr Ostrovski ar fi exclamat: „Cele mai bune opere ale mele sînt copiii!”.

Și totuși, lucru ciudat, cînd vine vorba despre căsătorie mulți uită bucuriile și țin minte numai neplăcerile. Mi s-a întîmplat să aud familisti spunînd cite unui proaspăt însurător: „Te-ai insurat? Vai de capul tău!” Să nu uităm, de asemenea, o poziție pe care o face uneori consiliul de familie cînd e vorba de căsătoria copiilor: „Ce atîta grabă? Ai tot timpul să-ți pui cătușele!” Cei care procedează așa nu-și dau seama că, fără să vrea, seamănă în sufletul tinerilor ideea greșită că viața de familie ar fi o sclavie. De aceea să nu se mire apoi cînd băiatul, de mult maturizat, începe să tărăgăneze însurătoarea, mai așteaptă un an, și încă unul, pînă îi vine tot mai greu să se hotărască.

Cum am spus, statisticile arată că celibatarul au în genere condiții bune de trai. Dar cum se oglindește această situație asupra sănătății, a modului lor de viață? Să mă ierte burlacii, dar lucrurile nu stau bine nici din acest punct de vedere. Orice neropsiholog poate explica însemnătatea rolului pe care-l joacă în viața omului ritmurile biologice. Dereglarea lor are efecte nefaste asupra organismului. Pînă și cobaii devin „nevropați”. Or, la om primejdia e și mai mare, fiindcă ritmurile biologice stau la baza celor sociale și de activitate cotidiană.

În majoritatea cazurilor, la burlaci aceste ritmuri sînt dereglate; ei iau masa la ore neregulate, nu respectă regimul caracteristic vieții de familie și prin însuși felul lor de trai sînt predispuși la exces. Toate acestea duc la distrugerea stereotipului, fapt extrem de dăunător organismului.

Cu bună știință n-am utilizat pînă acum un argument atît de puternic împotriva burlăciei, ca necesitatea de a-și asigura bătrînețea. Aș fi putut ușor zugrăvi un sumbru tablou al cîinței pe care o încearcă amatorii de a-și trăi viața atunci cînd vine ceasul

betșugurilor și al slăbiciunilor firești. Dar n-o fac, preferînd să dau încă o dată cuvîntul statisticii.

Studii medicale de masă făcute în Ucraina pe subiecți care au depășit vîrsta de 80 de ani au arătat că printre longevivi numărul burlacilor e de două ori mai mic decît al familiștilor. După cum mai mic e și procentul celor care s-au insurat după 40 de ani. Iar mortalitatea mai ridicată în rîndul văduvilor se explică prin faptul că după moartea soțului ei suportă greu singurătatea și dereglarea ritmului de viață.

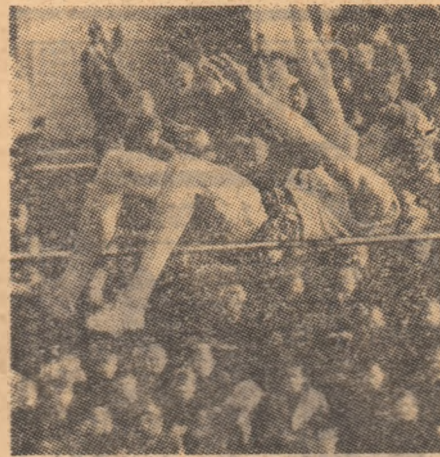
Statistica e indiferentă la emoții. Ea nu face decît să fixeze cu precizie matematică ceea ce omenirea a înțeles de mult: căsătoria e făcută pentru om, așa cum omul e făcut pentru căsătorie.

Z. Șohin

SPORT

Cu spatele la tradiție

Kestutis Šapka, student la Universitatea din Vilnius, sare cu spatele la ștachetă. A adoptat adică stilul insolit prezentat acum trei ani la Olimpiada din Mexic de americanul Richard Fosbury. Un stil nu numai spectaculos, ci și eficient, deoarece Fosbury a cucerit titlul olimpic cu rezultatul de 2.24 m. Noul stil, numit „Fosbury-flop”, s-a dovedit însă eficient și

pentru sportivul lituanian, care a început, în stil tradițional, cu 2 m, pentru ca în 1970 să stabilească, cu spatele la tradiție, cea mai bună performanță a anului: 2.23 m.

La 20 de ani, Šapka nu cunoaște îndoieli, ezitări. Alți săritori se pregătesc îndelung, își ridică moralul, așteaptă vînt favorabil, își iau elan și se opresc. Pe cînd Šapka își ia elan și sare. Dacă trece ștacheta, foarte bine; dacă nu, nu disperă. De aici am și început scurtul nostru dialog.

— Ce ți se pare cel mai greu la concursuri?

— Pauzele dintre încercări. La marile competiții trebuie să aștepti, foarte mult pînă îți vine rîndul. Iar eu nu prea am răbdare, vreau să sar cît mai mult. Am început tîrziu și abia acum am prins gustul.

— Mai știi să sari în vechiul stil?

— La antrenament sar în toate felurile. Dar „flop”-ul îmi convine cel mai bine.

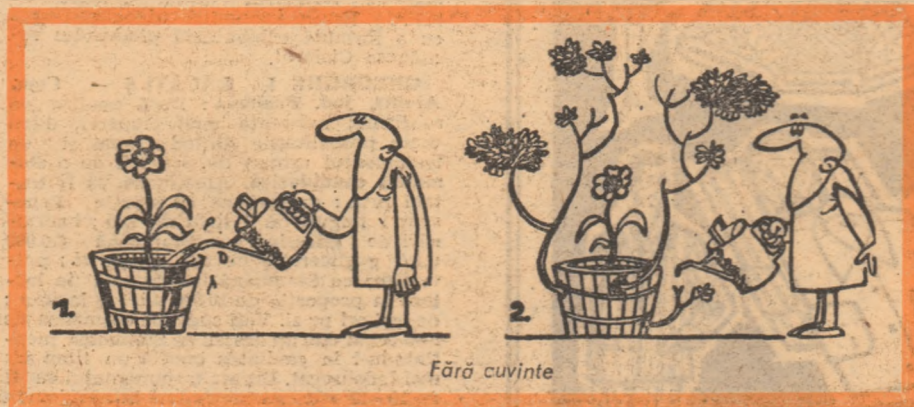
— Cu cine te întreci la competiții, cu adversarul sau cu ștacheta?

— Bineînțeles, cu adversarul. Dacă am un adversar bun, mă antrenez și eu și întrecerea mi se pare mult mai plăcută, chiar dacă pierd. Mi se pare că e mai bine să pierzi cu un rezultat bun, decît să cîștigi cu unul slab.

— Ce planuri ai pentru vara asta?

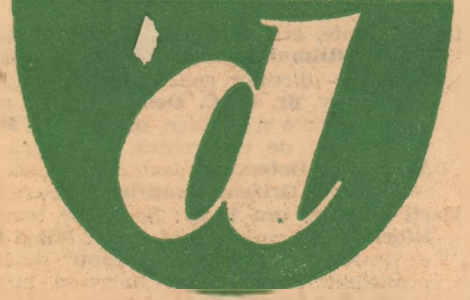
— Să sar cît mai sus!

N. Kolesnikova

Fără cuvinte

dialog
dialog dialog
dialog dialog dialog
alog dialog dialog dialo
g dialog dialog dialog a
dialog dialog dialog dialog
log dialog dialog dialog di
dialog dialog dialog dialog
og dialog dialog dialog dial

INTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI

Vreți să aflați ceva și enciclopediile pe care le aveți la îndemînă nu vă dau răspunsul? Vă invităm să ne adresați nouă întrebarea dv; mai ales dacă ea este de interes general.

De la regele Arthur la superstiții marinărești

I. — Aș dori să știu care este istoricul mesei rotunde?

A. Letz
Str. Ghimpați nr. 23
București

R. — Originea mesei rotunde nu este bine stabilită; s-ar părea totuși că vorba de o origine galeză, irlandeză sau bretonă. Prima mențiune referitoare la masa rotundă este făcută în poemul *Brut de Wace*, de pe vremea lui Henric al II-a-lea. Poemul afirmă că regele Arthur a făcut o masă rotundă pentru ca nici unul dintre baronii săi să nu se poată prevala de înțietate față de ceilalți.

O altă mențiune, cu jumătate de secol mai tîrziu, arată că atunci cînd cavalerii au luptat între ei spre a stabili care era mai important, un timpăru din Cornwall i-a propus regelui Arthur să-i facă o masă la care ar putea loc 1.600 de oameni în așa fel ca nici unul să nu mai fie nemulțumit.

Oricum ar sta lucrurile, legenda este de origine celtică intrucît mesele rotunde par să fi fost caracteristice pentru celți. Astfel, forma circulară constituia o regulă în vechea arhitectură irlandeză; turnurile de pază în Wales și Irlanda erau, de asemenea, circulare. Nu se știe dacă această formă se datorează cultului Soarelui sau cultului Lunii.

I. — De ce se trag salve de tun în cinstea unor personalități?

M. Paulișan, Caransebeș; Ion Dumitru, Timișoara; C-tin Petrov, București

R. — Salvele de artilerie trase în onoarea unor personalități sau cu ocazii speciale își au originea într-un vechi obicei marinăresc de a goli toate tunurile unei baterii, unui fort, sau ale unei nave în semn de pace, intrucît vechile tunuri nu puteau fi încărcate repede.

Salvele moderne sînt trase cu încercătură oarbă. Numărul loviturilor este stabilit de obiceiuri și convenții internaționale și depinde de rangul personalităților în cinstea cărora sînt trase. Pentru șefii de state, șefii de guverne sau pentru persoane de rang similar, se trag 21 de lovituri de tun. Ambasadori, miniștrii și ofițerii de rang mai mare decît amiral sau general beneficiază de 19 lovituri. Numărul minim de salve este cinci. În unele cazuri, salvele de tun sînt trase atît la sosirea, cît și la plecarea personalităților astfel cinșite.

Obiceiul de a trage un număr impar vine de la o veche superstiție marinărească conform căreia un număr par de lovituri aduce ghinion.